

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 4.

ZATERDAG 26 JANUARI 1918.

Foto C. Steenbergh.

GOES.
DE NOORDERKRUISBEUK VAN DE GROOTE OF ST. MAGDALENAKERK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

JACK DE ZANGER, DOOR HUBERT FOOTNER (15)	BLZ. 38
GOES, DOOR P. KASTELEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 37, 40—44
UIT HET ZIELELEVEN DER DIEREN, DOOR G. DE GRAAF	BLZ. 43
DE LAMMETJES VAN SINT AGNES, DOOR DR. FELIX RUTTEN	„ 44
HET SCHIEREILAND SORRENTO, DOOR V. D. M., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 44—46
GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH, (SLOT) DOOR K., GEÏLL.	„ 46—47
WILDE DIEREN DIE IK GEKEND HEB, DOOR E. THOMPSON SETON (4)	BLZ. 47
BOERENWIJSHEID, DOOR G.	„ 48
EEN HERINNERING AAN DEN SNEEUWVAL IN DE AFGELOOPEN WEEK, ILLUSTRATIE	„ 48

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een afverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

JACK DE ZANGER.

EEN GESCHIEDENIS UIT HET HOOG NOORDEN VAN CANADA,
(15) DOOR HUBERT FOOTNER.

BOVEN op den oever, een paar honderd meter van waar Jack aan het werk was, verdeelde zich het pad, dat daar de rivier kruiste. De eene weg leidde naar het Trangmar Kamp en de rivier; het andere sloeg naar het westen af, langs den oeverrand, en werd het pad naar Fort Erskine. Een paar mijl verder de vallei in kwam dit laatste weder samen met den weg die recht ten westen van het Trangmar Kamp liep.

Terwijl Jack even stond uit te rusten van het hakken, hoorde hij plotseling paardengebrul op den weg naar Fort Erskine. Er klonk geen geklingel van een bel. Daar hem dit opviel, boog hij het hoofd om scherper te luisteren. Het gebeurt niet vaak dat paarden afdwalen van het paard dat een bel aan heeft. Bovendien leek het Jack's geoeffenden ooren toe dat deze paarden beladen waren. Hij kon niet gissen wie het konden zijn, doch Indianen of blanken, zij zouden toch waarschijnlijk niet zoo dichtbij het kamp komen zonder er aan te gaan, tenzij zij reden hadden om zich niet te laten zien. Derhalve liet hij zijn bijl in den steek, en liep den heuvel op om dengeen die er aan kwam, aan te houden, en hem verantwoording te doen geven van zijn doen en laten.

Op het punt waar de twee wegen zich scheidden, stond Jack tot zijn verbazing plotseling tegenover Mary en Davy, die te paard zaten, en de twee pakpaarden meelediden. De bel van het voorste paard was met een wis gras omwonden om het geluid er van te dempen. Bij het zien van Jack hielden zij, blijkbaar verlegen, stil. Jack's hart zonk hem geheel in de schoenen.

„Gaan jullie heen?” zeide hij haperend.

„Wat bleef ons anders over?” zeide Mary koud.

„Zonder het mij te zeggen?” riep Jack verwijtend uit.

„Ik was er niet voor, heen te gaan,” zeide Davy gretig, „maar Mary zei dat we weg moesten.”

Trots, verontwaardiging en verlegenheid streden om den voorrang op Mary's gelaat. „Het leek me zoo gemakkelijker,” zeide zij. „Het spijt me, dat we je nog zagen. Verder heb ik niets meer te zeggen!”

„Maar, Mary... Mary!” drong Jack aan, nauwelijks wetend wat hij zeide, en enkel voelend dat hij haar noodig had. „Maar zóó gauw ga je toch niet heen! Wacht dan tenminste tot morgen. Wie weet wat er morgen weer kan gebeuren!”

„Wat zou er kunnen gebeuren?” vroeg Mary. „Nog meer vernederende scènes?”

Jack vatte den teugel van haar paard. „Ik zweer je,” zeide hij, „dat als Sir Bryson of een van de mannen....”

„Aan hen denk ik niet,” viel Mary hem in de rede. „Háár tong kun je niet tot zwijgen brengen. Je hebt haar het recht gegeven om op die manier te spreken.”

Jack liet het hoofd hangen. Als een echte man onder dergelijke omstandigheden, mompelde hij: „Wat denk je wel, dat ik moet voelen....”

Zij hield zich in met een eigenaardigen glimlach.

Jack was vastbesloten de meest beleedigde te spelen. „'t Is niet aardig,” barstte hij los, „zoo langs een omweg uit het kamp weg te sluipen en zelfs je bel te omwikkelen.”

„Dat zei ik ook!” viel Davy in.

Mary wierp Davy een verwijtenden blik toe, die hem vergaf tegelijkertijd dat zij hem aanklaagde. Hij nam het zoowaar tegen haar op, maar natuurlijk was hij nog slechts een kind. Zij zweeg. Met moeite beheerschte zij haar aandoening en keek uit over de rivier en de kleine vallei. Alle drie keken zij naar het lieflijke panorama daar beneden hen, dat verzacht werd door het langzaam naderende schemerduister, terwijl ieder van hen zich neerslachtig afvroeg wat er toch met de vreugde des levens gebeurd was.

Eindelijk zeide Mary kalm:

„Het was niet gemakkelijk te beslissen wat we doen moesten. Ik moet ook aan mezelf denken. En ik moet ook om vader denken, wat die graag zou willen. Er blijft ons niets anders over. Het spijt me. Jij en ik kunnen geen vrienden zijn. We doen het best dat van nu af aan te onthouden.”

„En waarom zouden we geen vrienden kunnen zijn?” vroeg Jack.

„Omdat je een meisje gekozen hebt, dat je niet toestaat om een andere vrouw tot vriendin te hebben,” zeide zij.

Hier was niets tegen te zeggen. Jack kon enkel het hoofd weder laten hangen.

„Ik wil geen goede vrienden met je zijn in 't geheim,” ging Mary voort. „En ik kan me ook niet weer blootstellen aan haar scherpe tong. Dus moeten we elkaar niet weerzien.”

„Maar ik heb je noodig!” barstte Jack los. Zijn trots had hem bijna geheel verlaten. Het was de eerste kreet om hulp die over zijn lippen was gekomen.

„'t .... 't Spijt me,” zeide zij haperend, doch onverbidde-lijk. „Let goed op Jean Paul,” ging zij verder. „Hij kan den man niet aldoor onder hypnose houden. Zie Garrod van hem vandaan te krijgen als je kunt.”

Jack luisterde nauwelijks naar haar. „Ik ben onder arrest,” zeide hij. „Nu blijf ik hier zonder een enkelen vriend in het kamp achter.”

„Je hebt háár toch,” zeide Mary zacht, met een onbeschrijf-lijken blik van medelijden, verwijt, minachting.... of alle drie. „Mary!” riep hij uit.

Zij rukte den teugel uit zijn hand, en gaf haar paard een schopje in de zijde. „Dit geeft allemaal niets,” mompelde zij, „en het doet pijn. Kom, Davy.” Zij galoppeerde weg tusschen de boomen.

Davy bleef nog dralen. Terwijl hij zich in den zadel vooroverboog, sloeg hij zijn arm om Jack's schouders. De knaap was het huilen nabij. „Jack, wat is er toch?” vroeg hij smeekend. „Ik wil graag blijven. Ik begrijp niet wat er is. Waarom kunnen we niet langer vrienden zijn als tot nu toe? Mary wil me niks vertellen. Wij vinden je allebei erg aardig, Jack. Het andere meisje.... die heeft toch niks met je te maken, wel? Mary is veel meer waard dan zij. D'r is er geen een zooals Mary. Waarom kunnen jij en Mary....”

Het was alsof er een mes in Jack's borst werd omgekeerd. „Maak dat je weg komt!” zeide hij ruw. „Je weet niet wat je zegt.” Terwijl hij zich van den knaap losmaakte, gaf hij het paard een klap op den bil, en het dier draafde weg. De pakpaarden schommel- den achteraan.

Toen zij uit het gezicht waren, wierp Jack zich in zijn volle lengte op het gras neer, en verborg het gelaat in zijn handen. Nu wist hij het. Deze pijn in zijn borst was het wat men liefde noemt. Blinde dwaas die hij was geweest! Hij had in het begin losweg aan haar gedacht als aan 't eerste het beste Indiaansche meisje, en had niet gezien dat zij een vrouw uit duizend was, de vrouw naar wie zijn mannelijkheid onbewust altijd gehunkerd had. En nu reed zij heen, en nam zijn hart mede.

„Goede God! Hoe ben ik ooit in dit alles geraakt!” kreunde hij. „Wat een prijs voor een kus in het donker!”

HOOFDSTUK DERTIEN.

DE TERUGTOCHT.

Er verliepen twee dagen in het Trangmar Kamp. Uiterlijk was er weinig te bemerken van den storm die woedde in de borst van de leden van het gezelschap. De mannen hielden zich strikt op een afstand van Jack, en Jack zelf zorgde Linda uit den weg te blijven. Hij hield het oog op Garrod, en bezocht hem onverwachts op alle uren van den dag en den nacht in Jean Paul's tent, zonder zich te bekommeren om den eigenaar. Er was geen verandering te bespeuren in Garrod's toestand. Bij Jack's nadering ging Jean Paul hem uit den weg, listig als hij was. Onder-tusschen waren Sir Bryson, Baldwin Ferrie en de Indianen druk bezig nog meer claims af te palen aan den Tetrahedron kreek. Den derden morgen werd het kamp opnieuw in rep en roer ge-

bracht. Jack en Humpy Jull zaten bij hun vuur te ontbijten, terwijl Jack er uitzag als een mokkende jonge god op den Olympus in het morgen-zonlicht, terwijl Jull naïvelijk zijn best deed hem wat op te vroolijken.

„Allemachtig!” zeide hij, „als ik zoo knap was als jij, dan trok ik me nergens wat van an.”

Jack, die de valsche bescheidenheid versmaadde, die dergelijke complimentjes atwijst met een mal lachje, hield zijn bord op om nog wat pap.

Plotseling kwam Vassall vlug over het gras aanloopen. Hij was bleek en erg zenuwachtig.

„Sir Bryson wil je spreken,” zeide hij tot Jack.

Jack bleef op zijn doolie gemak dooreten. „Waarover?” vroeg hij koel. „Ik heb geen zin op te staan en me nog eens te laten uitschelden.”

„Garrod is verdwenen,” zeide Vassall.

Jack's onverschilligheid was plotseling verdwenen. Hij sprong op. „Verdwenen!” zeide hij Vassall na.

Hij liep recht op de groote tent toe, terwijl Vassall achteraan kwam, en Humpy Jull hen met groote oogen van verbazing nazag.

De tent vertoonde teekenen van verwarring. Het ontbijt stond klaar op twee bij elkaar geschoven tafeltjes, en Linda en Mevrouw Worsley en Baldwin Ferrie zaten aan zonder echter van het voedsel te nuttigen. Sir Bryson had zijn stoel achteruit geschoven en zijn servet lag op het gras. Het kleine mannetje liep opgewonden op en neer. Jean Paul stond er bij in een eerbiedige houding.

Ditmaal gaf Linda geen teken van herkenning toen Jack de tent binnentrad.

„Weet jij hier van?” vroeg Sir Bryson dadelijk.

„Ik weet van niets,” zeide Jack. „Ik kom hier om te verneemen wat er eigenlijk aan de hand is.”

„Garrod is ontsnapt,” zeide Bryson.

„Waarom zou ie niet?” zeide Jack bitter. „Hij behoorde vastgebonden te zijn.”

Nu vond Jean Paul dat hij zich verdedigen moest. „Ik heb geen bevel gekregen om hem te binden,” zeide hij gladjes. „Hij was aldoor erg kalm. Ik liet hem bij mij slapen, en ik had een hertsleeren riem aan hem vastgebonden en dan zoo weer aan mij. Als hij zich maar even bewoog, moest ik wakker worden. Toen ik vanmorgen wakker werd, was de riem doorgesneden en hij was weg.”

„Liet je hem ook een mes houden?” vroeg Jack spottend.

Jean Paul geraakte hierdoor in verwarring. „Hij had geen mes toen ik hem navoelde,” zeide hij.

„Dat klinkt 'n beetje al te mal,” zeide Jack honend.

„Bedoel je daarmee...” begon Sir Bryson.

„Jean Paul slaapt zoo licht als een kat,” ging Jack voort. „Als er ook maar een stok in het vuur even beweegt, wordt hij wakker en staat op om te zien wat er is. Denk nu zelf maar even verder. Hij kan den man niet voor altijd onder hypnose houden. En als Garrod bij zinnen mocht komen dan komt de waarheid meteen uit.”

„Dat zijn holle beschuldigingen,” pufte Sir Bryson. „In zijn dwaasheid is de arme man van de tenten weggedwaald.”

„Of hij is ontvoerd,” amendeerde Jack.

„Door wien?” zeide Sir Bryson. „We zijn toch allemaal hier.”

„Een paar mijl verder naar het westen kampeeren er Sapi Indianen,” zeide Jack. „Jean Paul bezit veel invloed bij dien stam.”

„Neem mij niet kwalijk, Excellentie,” zeide Jean Paul, „als ik dit gedaan had, zou ik toch niet hier blijven om mij uw straf op den hals te halen?”

„Wees er maar gerust op, Jean Paul,” zeide Sir Bryson nederbuigend, „deze persoon probeert al wat er gebeurt, in zijn eigen voordeel uit te leggen. Ik maak je mijn compliment over je vindingrijkheid, jongmensch,” voegde hij er sarcastisch bij.

„We verknoeien onzen tijd,” riek Jack uit, met een ongeduldig gebaar. „Hij moet opgespoord worden! Wat u ook van mij geeft te denken, dit kunt u veilig aan mij overlaten. Het wil voor mij meer zeggen dan voor iemand anders dat hij gevonden wordt.”

„Jean Paul zegt, dat de paarden ook afgedwaald zijn...” begon Sir Bryson. „De paarden ook al?” riep Jack uit. De halfbloed sloeg de oogen neer onder den gloeienden blik, dien Jack hem toewierp. Zonder verder iets te zeggen, ijelde Jack de tent uit.

* * *

Binnen een half uur was hij reeds weder terug... met een ontevreden gelaat. Degenen die zich in de tent bevonden, zaten nog vrijwel zooals hij hen een half uur geleden had verlaten, doch Jack voelde uit de nu nog grooter opwindung van hunne gezichten, en uit de kruiperige houding van Jean Paul, dat de halfbloed zich zijn afwezigheid ten nutte had gemaakt.

„'t Is waar,” zeide Jack kort. „Ze zijn weggedreven.”

Dit klonk hun vreeselijk en angstaanjagend in de ooren. Zij keken hem met groote oogen aan.

„Ik vond hun sporen op den weg naar Fort Erskine,” ging Jack voort. „Ze reden in gestrekte draf. De sporen waren zes uur oud.”

Sir Bryson staakte zijn heen en weer loopen. „Weggedreven?” zeide hij opgewonden. „Ben je daar zeker van? Kunnen ze niet uit zichzelf weggelooopen zijn?”

„Kunnen wel,” zeide Jack, „maar ze hebben het niet gedaan. Vijf van de paarden hadden een blok aan 't been toen we ze loslieten om te grazen. De blokken waren er af genomen.”

„Wat moeten we nu beginnen?” stamelde Sir Bryson.

„Laat me voor tien dagen voedsel uit den voorraad nemen,”

zeide Jack, „dan neem ik op me om Garrod terug te brengen en tenminste een paar van de paarden.”

„Zou je ze dan te voet willen volgen?” barstte Linda uit.

Jack richtte het antwoord tot Sir Bryson. „Ze kunnen niet hard opschieten met hun gezinnen en bagage.”

Het was niet Jack's veiligheid waar Sir Bryson bezorgd voor was. „Maar... maar, wou je ons dan hier laten zonder paarden?” zeide hij zenuwachtig.

Jack glimlachte even. „Hoe zou ik u hier van dienst kunnen zijn? Ik sta onder arrest. U volgt Jean Paul's raad op. Waarom hebt u aan hem niet genoeg?”

Sir Bryson deed net alsof hij dit laatste niet hoorde. „We moeten teruggaan,” zeide hij zenuwachtig. „Hier kunnen we niet blijven... zonder paarden.”

Jack's hart zonk hem in de schoenen. „Wat hebben de paarden er nu mee te maken?” vroeg hij. „U is hier veilig. U heeft voedsel genoeg voor maanden.”

Sir Bryson keek den halfbloed aan. „Jean Paul zegt, dat de Indianen het misschien gedaan hebben,” zeide hij. „Hij zegt dat ze de paarden misschien weggedreven hebben vóór ze onszelven aanvallen.”

„Dat heb ik niet gezegd,” zeide Jean Paul snel. „Ik zei dat we er goed aan zouden doen klaar te zijn.”

„Zoo, dus op die manier denkt hij te bereiken wat hij wil!” zeide Jack verachtelijk. „Hij houdt u voor den mal! 't Is een oude Roodhuiden-truc om de paarden weg te drijven om vervolging onmogelijk te maken. Maar wat betreft 't opnemen tegen blanken — ik ben bereid om er heen te gaan en mijn man en mijn paarden mee te nemen waar het heele dorp Roodhuiden bij staat.”

Sir Bryson schudde heftig het hoofd. Jack zag wel in dat Garrod's lot niet het minste gewicht in de weegschaal legde bij Sir Bryson. „We zijn volkomen hulpeloos!” riep hij uit. „En dat terwijl wij voor de vrouwen moeten zorgen! Het is mijn plicht den terugtocht aan te nemen!”

Jack trok minachtend zijn lip op.

Sir Bryson's stem werd hoe langer hoe schriller. „Hoe komen we nog ooit terug?” riep hij uit.

„O, dat is gemakkelijk genoeg,” zeide Jack. „Twaalf mijl naar de doorwaadbare plaats naar Fort Geikie, en dan per vlot de rivier af. In twee dagen kunnen we 't doen.”

„Kunnen we vanmorgen nog op weg gaan?”

Jack kleurde. „Neen!” riep hij uit. „Onze uitrusting in den steek laten! Dat zou schandelijk zijn. 't Heele land zou ons uitlachen! Daar doe ik niet aan mee! We zullen alles vandaag opbergen, dan kunt u morgen vertrekken.”

„Heel goed,” zeide Sir Bryson zenuwachtig. „Ondertusschen moeten we scherp opletten.”

Voor Jack heenging smeekte hij Sir Bryson opnieuw naar Garrod te mogen gaan zoeken. Hij had het evengoed kunnen laten. Sir Bryson en degenen die hem vergezelden, behalve dan misschien mevrouw Worsley, waren door een paniek aangegrepen. Het was nutteloos te trachten deze menschen gerust te stellen, die hun denkbeelden over Indianen ontleenden aan de Aimard-verhalen van een vorig geslacht. Jack kwam woedend uit de tent. Met hen naar het fort te brengen zouden er vijf kostbare dagen voor hem verloren gaan. Weliswaar kon hij daar paarden, en zoo noodig hulp krijgen, maar het verlies van vijf heele dagen was om dol van te worden.

Jack dacht er een oogenblik over om tegen Sir Bryson op te treden en tóch te gaan, doch hij gaf dit denkbeeld op. Een blanke, die een gezelschap dat hij op zich genomen had als gids te leiden, in den steek liet, het deed er niet toe om welke redenen, zou voor goed onteerd zijn in het noorderland. Dat is een kwestie waar eenvoudig niet over te redeneeren valt. Dit gevoel van verantwoordelijkheid als gids is sterk ontwikkeld bij de blanken, omdat de inboorlingen het heelemaal niet bezitten. Zij zijn maar al te zeer geneigd zich onaangename lasten van den hals te schuiven bij de geringste provocatie.

Jack ging ontstemd aan het werk. Hij werkte zijn pijnlijk gekwetst gevoel weg door zelf hard te werken en het de Indiaansche jongens eveneens te laten doen. Zwarte en langdurige arbeid was een onaangename nieuwigheid voor hen; voor er vele uren waren voorbijgegaan, waren ook zij gemelijk.

Er werd onmiddellijk een hakploeg naar het bosch gestuurd, en tegen den middag waren er voldoende stevige populierenboomen gehakt en in het kamp gesleept, om een kleine schuur van te maken. Tegen het avondeten waren de wanden opgetrokken, en was het dak van palen er op gelegd, waarna het bedekt werd met dikke zoden. De overige tijd dat het nog licht was werd doorgebracht met er alles in te bergen wat zij bezaten. Het was tien uur voor zij het werk staakten. Onderwijl had Sir Bryson tot vermaak van Jack, Vassall en Ferrie als voorposten uitgezet, om gevrijwaard te zijn voor een mogelijken overval.

Den volgenden morgen werd de gouverneur door een nieuwen panischen schrik aangegrepen doordat de vier Indiaansche jongens verdwenen waren. Niemand had ze zien heengaan. Ze waren een voor een uit het kamp verdwenen en men zag ze niet terug. Jack vond dit niet zoo verbazingwekkend; hij had er den vorigen dag al symptomen van waargenomen. Het was hem een bewijs te meer, dat de andere Indianen nog in de buurt waren, en het griedde hem des te meer dat hij terug moest zonder zelfs een poging te hebben kunnen doen om Garrod terug te halen.

(Wordt vervolgd.)

Schnabelst.

Foto C. Steenbergh.

DE TURFKADE TE GOES.

LINKS: HET GOTHISCHE HUIS. RECHTS: DE SPIJKOKERIJ. IN HET MIDDEN: HET VISCHAFSLAGERSHUISJE.

G O E S.

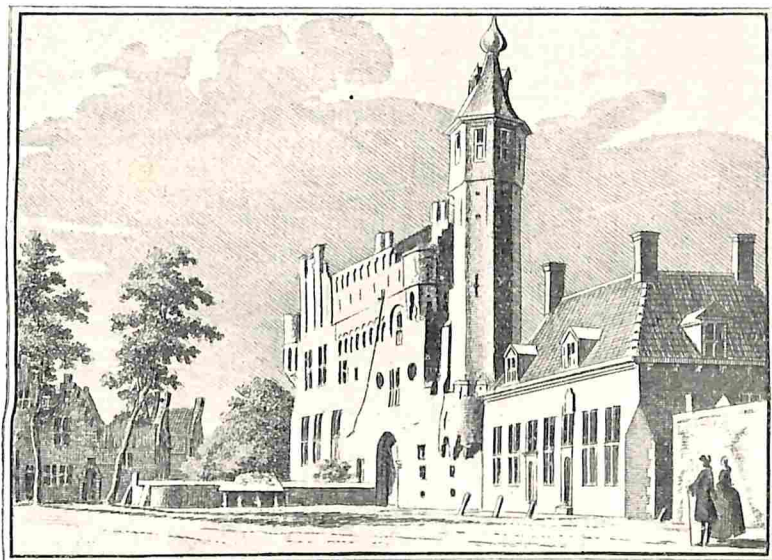
WIE een liefelijk en plezant beeld van een Zeeuwsch stedecken hebben wil, hij doe als ik, en ga op eenen markt-dag — een Dinsdag — bij mooi weer het oude Goes bezoeken. Ja, ja, ge moet dan dat vrindelijke marktplein eens aanzien, met zijn machtig en wonderlijk raadhuis, zijn aardige, soms zelfs mooie puin, zijn korenbeurs, zijn vroolijk groen geschilderd muzikentje, met perkjes van ocuba's versierd, zijn gezellige ditjes en datjes, en vooral — ja, die vooral, — zijn Goessenaars.

Wat een allerplezierigst slag menschen zijn dat! Nee maar, ge moet ze bijwonen, die Goessenaars op zoo'n markt-dag. De mise-en-scène is — was op den dag van ons bezoek althans — maar heel eenvoudig, ziet ge. Wat tentjes op een rij, en dan een paar vrouwen met manden koopwaar. In de graanbeurs zelf gaat het levendig toe. Daar worden bij de zakjes met monsters op ernstige en tegelijk luchtig-blijmoedige wijze de zakengesprekken gevoerd. Daar staan of kuieren bij ge-tweeën of kleine groepen de mannen bijeen, en velen in de banale kleeding van onzen tijd, dat is waar, doch ook velen in het karakteristieke costume der streek; buizen, mouwvesten en jekkers van eigenaardigen snit, aan den hals opgefleurd met bonte dassen, waarop de gouden knopen schitteren; zilveren knopen blinken aan den broekband; de gezichten zijn bijna altijd goedgevormd, en de eigenaardige ronde zwarte hoeden doen het uitmuntend boven de lange, in den nek hoog rechtaf geknipte haren. Er is een opvallende ongedwongenheid aan die menschen; een ik en weet niet wat, waardoor men den indruk van een krachtige zelfstandigheid verkrijgt. Het is niet slechts het open gelaat; het is ook niet alleen de onge-

kunstelde losheid en ook niet slechts die zekere natuurlijke staatsie van bewegingen, die hun allen schier zonder uitzondering eigen is; het is dat alles en nog meer, wat ik niet precies zou kunnen zeggen, maar de indruk dien men van deze mannen krijgt, is alleraangenaamst. Men voelt zich behagelijk te midden van hen; men voelt zich wél daar als te midden van een goed volk.

En dat geldt zeker niet minder dan van de mannen oock van de vrouwen en meisjes, die ik daar aantrof. Wat een frissche, pittige gezichten en gezichtjes tusschen de gouden oorijzers, omhuifd door de sierlijke kanten muts; wat een gezellige, eng aangetrokken sjaaltjes om de schouders; wat een levenslustige gang, die een natuurlijke statigheid tevens heeft. Een genoeglijk gedoe, dat aan- en afwandelen van die vrouwen en meisjes; haar stilstaan en vroolijk gebabbel bij het ontmoeten van bekenden; haar helder lachen met roode wangen, donkere oogen en gave tanden, het is een lieve lust om naar te kijken. Wonderlijk, maar die menschen, mannen zoowel als vrouwen, hebben behalve hun zekere staatsie en natuurlijke ongedwongenheid, ook alle een zekere jeugdigheid over zich. Ik heb vrij bejaarde boeren eronder gezien, en niet minder bejaarde boerinnen, en onder hun spierwitte hoofdhaar gloeiden gezonde roode buitenlucht-gezichten als in een bos der jeugd, en glinsterden de kijkers, zooals in andere streken uitsluitend de oogen van de jonkheid te schitteren vermogen. Kort en goed: behalve dan een uitzondering, die nauwelijks naam hebben mag, zag ik daar warempel niets als jonge gezichten. Het volk van Goes heeft iets jong; iets opvallend jong!

En hoeveel te prettiger doet dat aan, als men bedenkt, dat de stad zelve daarentegen zoo oud is. In het najaar van 1917 vierde ze, nota bene, haar 500sten verjaardag. Als stad dan. Want, gunst, de pláats Goes is nog heel wat ouder. In zijne „Fragmenten uit de geschiedenis der stad Goes" verhaalt Dresselhuys van een stroom de Gosaha, die in de achtste eeuw door het toen nog schaars bevolkte eiland Zuid-Beveland vloeide, en waaraan een villa was gesticht, die Ter Gosaha genoemd werd. Maar eerst na ongeveer vier eeuwen verkreeg deze villa meerdere bekendheid, zij had deze namelijk te danken aan een kasteel dat daar toen ter tijd gebouwd werd, het vermaarde slot, dat in de dertiende eeuw reeds als bezit van het oud-adellijke Zeeuwsche geslacht der Van Bors-selens wordt genoemd. Gaandeweg gingen zich meer en meer lieden in den naasten omtrek vestigen, en het zich uitbreidende kwartier was de oorsprong der goede stad Goes, naar het heet. Van Mieris verhaalt ons, dat de bewoners der toenmalige plaats deelden in den rampspoed der heeren van het kasteel van Oostende, dat, bij de verbeurdverklaring van de goederen der Bors-selens, in het begin der 14e eeuw, door graaf Willem III aan zijn schoonbroer Jan van Henegouwen, heer van Beaumont, present werd gemaakt. Van toen af breekt er een beter tijd voor de oude plaats aan; de welvaart doet er onder de nieuwe heeren haar inkomste. In 1351 kreeg Goes onder het bestuur van Willem van Beieren heel wat privileges, en er werd zeer veel aangebouwd, en dat maar niet alleen wat huisjes en stulpjes en zoo, te hooi en te gras, De graven waren zeer goedgeefsich en welwillend voor hun Goessenaars; niet dat ze hun nu en dan niet eens een weinig dwarszaten, maar dit geschiedde veelal om hun gezag te handhaven. En de Goessenaars lieten zich nu en dan natuurlijk wel eens iets

Het SLOT OOSTENDE te GOES. 1743.

HET SLOT OOSTENDE IN DE EERSTE HELFT DER 18DE EEUW.

van die heeren welgevallen, heel goed wetend, dat ze, als het puntje bij het paaltje kwam, ook wel weer op de gulheid en toeschietelijkheid van de graven rekenen konden. En zoo lieten de Goessenaars zich wel een en ander aanleunen; als ze b.v. op een goeien dag bemerkten, dat het Beiersche wapen boven het hunne op de stadspoort prijkte, beschouwden ze dat blijkbaar meer als een teeken der oude beproefde welwillendheid van „höchster Stelle", en vermoedelijk was het ook zoo bedoeld. Tegenwoordig zouden we meer, dan vreemd van zoo'n „onderscheiding" opkijken, maar... andere tijden, andere zeden. Goes bleef met dat al nog een „poosje" onder de „dorpen" vermeld; maar eerlang zou het toch als stad mogen worden begroet, n.l. nadat Jacoba van Beieren haar vergunde zich in plaats van als een boersch en simpel dorpje als een echte stad aan te kleeden met wallen en muren en schansen en poorten en verdere steedschheden. Eerst van dien tijd af — u voelt het: de kleeren maken niet slechts den man, maar ook de stad, en een flink uiterlijk van een mensch zoo-wel als van een plaats doet toch maar de aandacht eindelijk op hem vestigen, — eerst van dien tijd af loopt Goes beter in de gaten, leest men, hoort men al meer en meer den naam Goes hier en daar klinken.

„Goes!" Ja, over dien naam zelf is ook nogal wat te doen geweest. De afleiding ter Gosaha vindt de meeste aanhangers. Een andere naamsverklaring was die van Gusa (oud Duitsch, denk aan het Engelsche goose) In het 2e deel der „Oudheden van Zeeland" o.m. vindt men de afleiding van Gusa (gans) verdedigd; schrijver zegt, dat er n.l. een groot aantal wilde ganzen in een buitengracht der stad placht te leven. En waarom zou dat niet kunnen? Zat Brugge niet vol zwanen, en kregen de bewoners der stad niet voor elke zwaan, die op hun erf werd uitgebreed, een franken; waren het dak der Oude Amsterdamsche beurs en is de Sint Paulstoren in Londen niet overstelpst met duiven, om van het San Marco plein te Venetie nog niet eens te spreken. Waarom zal men Goes zijn ganzen dan niet gunnen, te meer daar deze dieren meer dan de Londensche en Amsterdamsche duiven voor de stad hunner inwoning deden: haar n.l. een naam, en een goeden naam ook, bezorgden. Waardoor dan toch die Goessche ganzen, durf ik zeggen, niet voor die op het Romeinsche kapitoel uit den weg behoeven te gaan.

Er zijn trouwens verscheidene schrijvers, die de gans-afleiding voorstaan. En dan: voert de stad soms geen gans in haar wapen? Vindt men er de Ganzenpoort niet, de Ganzenpoortstraat? En vond men er niet verscheidene uithangborden en gevelsteenen, die een gans voorstelden? Nog onlangs werd zulk een gevelsteen uit een huis dat werd afgebroken, op het stadsarchief ondergebracht. Maar, zegt Boxhorn, het wapen, — en in verband daarmee de gevelsteenen en uithangborden — volgde den naam. Die was er eerst. En als een aardig voorbeeld daarvan haalt Smallegange aan, dat de naam Vlissingen van het oude *Vles* (d.i. getij) of, volgens anderen van *Flesing* (d.i. visscher) is afgeleid, en er eerst later vanwege de klank-overeenkomst een flesch in het wapen is gekozen.

Een andere, nogal veel ondersteunde, afleiding van den naam is die van Gosum, dat in het oud-Deensch en Nederduitsch „vruchtbare grond" beteekent. Dr. R. A. S. Piccardt schrijft in zijn uitmuntend werk „Geschiedenis der stad Goes", waaraan wij voor ons artikel verscheidene bijzonderheden ontleenen, dat de naam der villa Gosaha op zijn beurt was afgeleid van Gos, dat is stroom, en men al heel vroeg van ter Gosse leest. Deze laatste naamsafleiding staat mij ook, openhartig gesproken, het best van alle aan. Eigenlijk had ik zelf ook (gelukkig maar heel kort) een denkbeeld omtrent de naamsafleiding, gehad. Bij mijn bezoek aan de stad het vele goeds daar bespeurend, kwam ik, wetend dat in de uitspraak de d voor de s vaak wordt weggelaten, op de gedachte dat Goes eigenlijk oorspronkelijk Goeds heette vanwege al het goeds, dat men er vindt, en waarvan ik u reeds een

Foto C. Steenberg.

GOES. GEZICHT OP DE GROOTE OF ST. MAGDALENKERK.

en ander meedeelde, en, met uw welnemen, nog wat meer vertellen zal. En ik zal daar — om aan mogelijke verdere etymologische overwegingen paal en perk te stellen — maar dadelijk mede beginnen.

Op mijn wandeling door de rustige, lieve straten was het steeds weer de schoone en grootsche kerk, die ik weerzag; nu eens vond ik haar met haar nobel Gothisch portaal aan het eind van een straatje als een fraai, middeleeuwsch achterdoek opgesteld; dan weer wandelde ik langs hare eerbiedwekkende muren zelve, die als een formidabele reus het gewriemel en gedoe der aan- of uitgespannen karren en rijtuigen op het Kerkhof (oudtijds het werkelijke kerkhof) staat te bewaken, en u aan de Gentsche etsen van Jules de Bruycker herinnert; weer een ander maal zag ik den slanken toren op het breede dak, of de geweldige vensterbogen hier of daar tusschen of boven huizen of geboomte steken. En ik begreep, dat mijn eerste bezoek aan dit eerste gebouw van Goes behoorde te worden gewijd.

Ik meldde mij bij den koster aan. In een intiem, oud-modisch vertrek ontving hij me, een struische, levendige man, — heel niet het type van den meer bejaarden koster op pantoffeltjes, dien men in zoo vele plaatsen aantreft; — en al spoedig had hij me door een gang de imposante kerk binnengeleid.

Bij het binnentreden ontvangt ge den indruk van buitengewone rankheid en hoogte van het kerkgebouw. De zware zuilen doen slank aan; de forsche gewelven luchtig; het spel der lijnen

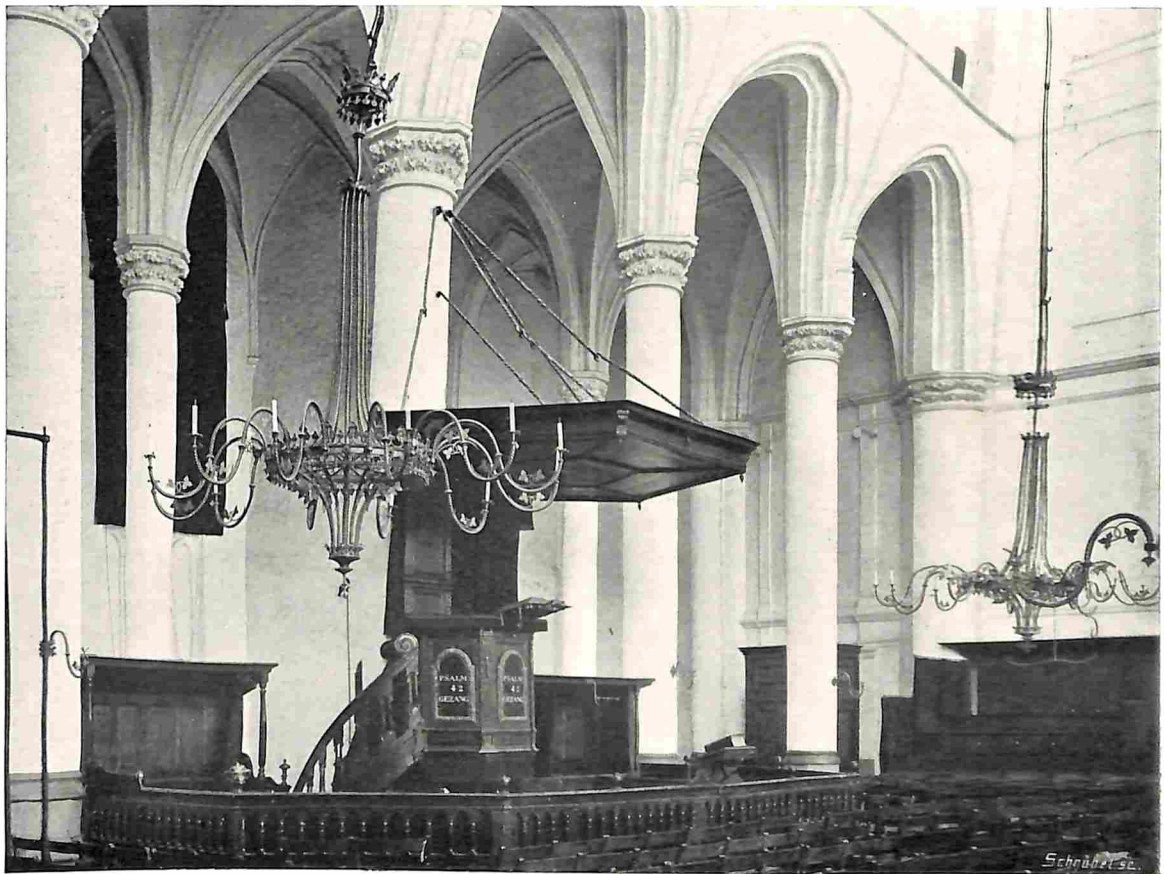

Foto J. Magielse.

GOES. GEZICHT OP DE PREEKSTOEL IN DE GROOTE KERK.

van de zoldering is in zijn rustigen eenvoud vol speelsche lichtheid. De verdeling der hooge vensters is zeer fraai, en het geheele interieur doet zeer harmonisch aan. Het is een pracht van een kerk. In het vroegere presbyterium staat een machtig orgel, dat de geheele breedte daarvan inneemt. Dit orgel is een unicum in ons land, met zijn fraai beschilderde deuren voor de pijpenkasten, deuren, welke, opengeslagen als triptieken, aan het orgel een prachtig aanzien geven. Niet weinig tot den vorstelijken aanblik van dat orgel draagt bij: de zoogenaamde Turksche kap, een reusachtige houten baldakijn vol gebeeldhouwde draperieën, kwasten, figuren en met een breeden koepel overtopt.

Onder de merkwaardigheden, die ik in deze kerk zag, behoort de koperen lessenaar, die aan den eenvoudigen preekstoel prijkt. Deze lessenaar, in den vorm van een wapen, werd in 1790 door burgemeester Canisius van Goes, aan de Nederduitsch Hervormde Gemeente aldaar aangeboden. Het wapen, dat het voorstelt, is het zijne. Voorts vindt men er het graf van den nobelen loods en menschenredder Frans Naerebout.

Het kerkinterieur met zijn blanke pijlers en wanden en zijn hooge onbeschilderde vensters versterkt door zijn helder licht in niet geringe mate de machtige majesteit van het geheel. Smallegange getuigt in de „Cronyk van Zeeland” van deze kerk: dat haarsgelijke „nochte van grootte, nochte van doorluchtigheid, in Zeeland nauwelijks te zien is.”

Den tijd der stichting van deze kerk nauwkeurig te bepalen is onmogelijk. In de 14e eeuw stond het oostelijk deel er al; in 1407 verleende hertog Willem zekere voorrechten aan de Onze-lieve-Vrouwenkapel in die kerk. Evenals elders is ook deze kerk langzaam-aan tot stand gekomen, en niet, zooals men wel eens meent, ineenen gesticht. De voltooiing is, ook al vanwege de vele rampen, die Goes teisterden, eerst langzaam-aan tot stand gekomen. Maar er is een vaste lijn, een grootsch vooropgesteld plan bijgevolgd; van den aanvang af van den bouw werd de kerk ontworpen in den grooten omvang en schoone gedaante, zooals wij haar thans kennen. Bij hare stichting was al zij dadelijk aan Maria Magdalena gewijd. Nu en dan werd zij met privilegiën begiftigd. In 1410 beloofde de vicaris van den Utrechtschen bisschop groote aflaten aan wie deze kerk op zekere tijden bezoeken, en haar iets lagereeren zouden. Daardoor werd de voltooiing op het laatst

nog zeer bespoedigd; in 1423, op 18 Juli, werd de kerk plechtig door den vicaris Mathias gewijd. Aan het westelijk einde schijnt toen een toren te hebben gestaan; lang niet zoo groot als thans was het gebouw toen reeds, maar voor de gemeente toentertijd waarlijk groot genoeg. In 1618 werd de kerk door een vreeselijken brand geteisterd. Zooals dat wel eens meer te geschieden placht, had een onnoozele eerste de beste loodgieter, (om niet den eersten den slechtsten te zeggen) zijn soldeervuur laten omvallen, en het scheelde maar een haar of het heerlijke gebouw was ten prooi aan dezen stoffel gevallen. Het dak ging er heelemaal aan, een deel van het koor idem; in een paar uren was al wat er binnenin aan kunst gevonden werd, er geweest.

Al weer spoedig echter dachten de vrome Goessenaars eraan, de schade te herstellen. Belastingen werden zoowaar al dadelijk uitgeschreven om het benodigde geld voor den wederopbouw bij elkaar te krijgen. Met wijn- en bier-impost begon men, zooals dat behoorde. En al heel gauw reisden een paar magistraten naar Antwerpen, om eens te neuzen of daar in de Stad der Kunsten niet een paar bekwame menschen naar Goes zouden willen komen, om eens poolshoogte te nemen. En jawel, „een steenhouwer” en „een metselaar” werden bereid bevonden om naar Goes te komen, met welke boodschap de Goessche hooge-oomes al zeer in hun sas waren. Voor hen onder onze lezers, die zich verwonderen mochten over de blijdschap vanwege de komst van één metselaar en één steenhouwer bij een halfverwoeste Kathedraal, moeten we hier mededeelen, dat deze personen samen zoowat voor één architect door konden gaan, en zulks met succes ook, want in September 1618 was de brand geweest, en reeds op 9 April 1619 werd zoowat de eerste steen alweer gelegd door den zesjarigen zoon van den burgemeester, David Vernissius.

De Magdalena-kerk, die ter onderscheiding van de Kleine- of Gasthuiskerk, later meestentijds de Groote Kerk werd genoemd, heeft, wat haar uitwendige gedaante betreft, sedert maar weinig veranderingen ondergaan, en ziet er nog vrijwel even keurig uit, dank zij het uitnemend en zorgelijk onderhoud. Alleen versieringen van binnen, en de vroegere toren zijn verbrand, en niet herbouwd. De glazen, die bij den brand en ook later schijnen te zijn verloren gegaan, waren fraai gebrandschilderd. Ook die glazen, waarop de geschiedenis juist van den brand was vermeld, raakten in verval. En met hen is de stemmige, en toch veelkleurige atmosfeer uit het interieur der kerk verdwenen; de heldere lichtkaatsing door de vensters nochtans is ook waarlijk niet zonder bekering op de blanke, ranke pilaren met hun doorzichtig spel van schaduwen.

Bij den herbouw, die groote sommen gelds kostte, viel er maar niet dadelijk aan een nieuw orgel te denken (Het oude was verbrand). Maar in 1641 werd het nieuwe orgel alweer voltooid. Eerst 70 jaar later kwam men op het denkbeeld het met den vermaarden Turkschen kap te versieren, een buitengewone weelde voor een betrekkelijke kleine gemeente, als men weet, dat in in het geheele land slechts twee van zulke Turksche kappen zijn. De Goessenaren zijn op hun Turkschen kap dan ook, geloof ik, al niet minder trotsch dan op hun prachtige Maria Magdalena Kerk zelf. Zij, met wie ik erover sprak, — en dat waren er heel wat — praatten met een enthousiasme erover van je welste.

Na mijn bezoek aan de kerk voelde ik natuurlijk heel wel, dat ik nu aan het tweede bouwwerk der stad mijn opwachting moest gaan maken, maar ik wil u niet verhehlen, dat ik ondanks mijn groote bewondering voor fraaie oude huizen, niet minder groote bewondering koester voor de open lucht, en zoo gaf ik er de voorkeur aan, tusschen mijn bezoeken aan de twee mooiste stadsmonumenten, eens een flink luchtje te gaan scheppen in de vriendelijke stad. Nu eens de buitenkanten eerst een weinig rondgepassagierd. Begunstigd door mooi weer volvoerde ik dat plan naar mijn volkomen genoegen. De beplanting van Goes' naaste omgeving is heel mooi en aantrekkelijk. Maar een omwandeling kost nu niet zoo heel veel tijd, dat begrijpt ge, en betrekkelijk al weer gauw stond ik voor het Gothische huis op de Turfkade. Onze lezers vinden op blz. 44 een afbeelding van dezen fraaien gevel, die door een goede vlakverdeling en vormen, door verhoudingen van vensters en deur uitmunt. De togen om de raamkozijnen geven door hun schaduw speelscheid aan het puivlak: de ankers doen als een nobel beslag aan. De trapjesgevel is levendig van aanzicht, alleen de top is niet bijzonder mooi, hij doet wat lomp aan.

Aan de Turfkade vindt men — zooals ge op bladz. 40 zien kunt, — nog verscheidene aardige trapgevels, die, zij mogen in het benedengedeelte door verbouwing dan bedorven zijn, met hun genoeglijke ouderwetsche toppen toch nog maar allerprettigst daar tegen de lucht profileeren.

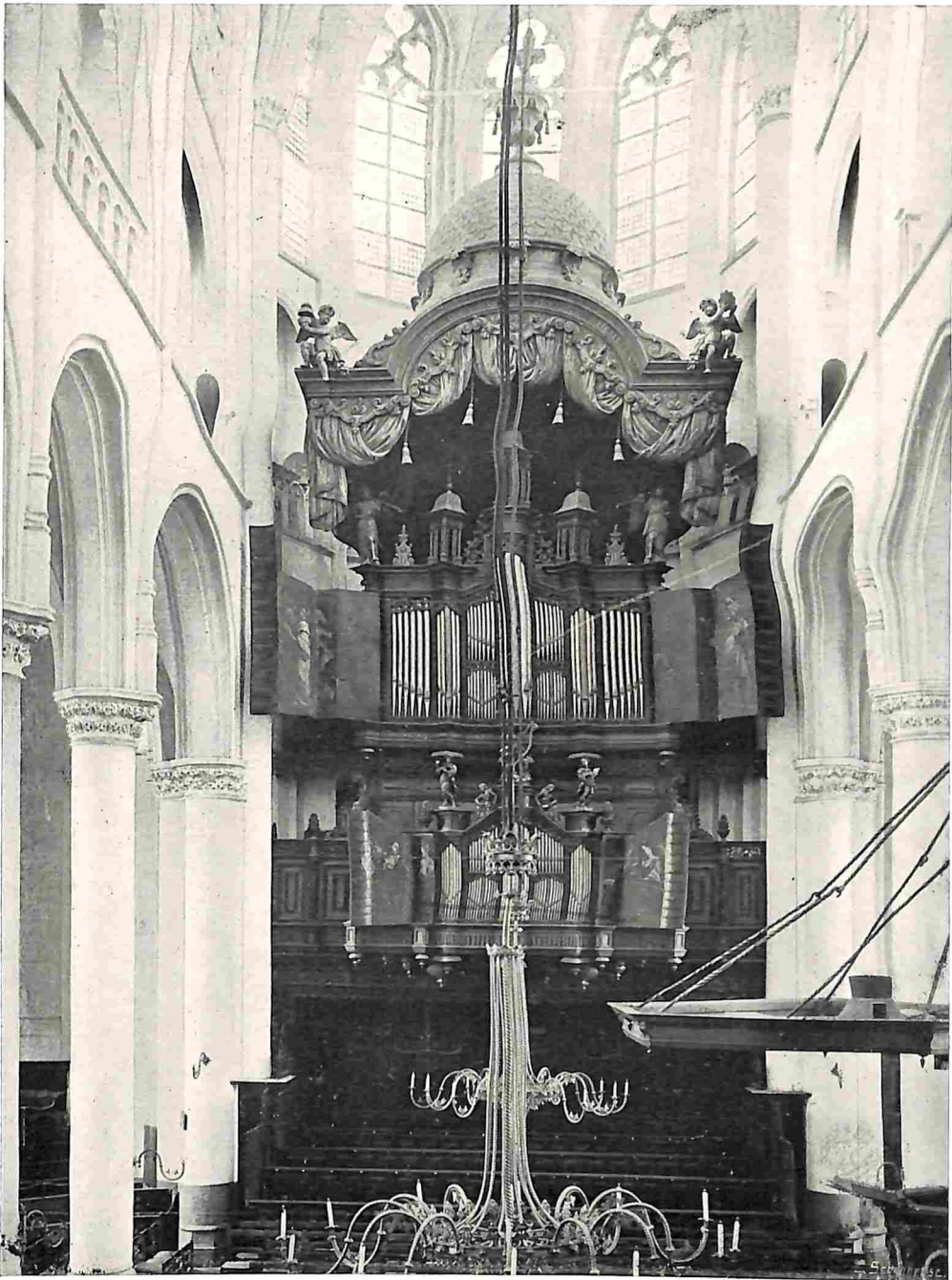

Foto J. Magielse.

GOES. HET ORGEL IN DE GROOTE KERK.

Het laatste huis rechts op onze afbeelding van de Turfkade is de Spijskokerij, een der vermaardste gebouwen van Goes. Niet vanwege zijn fraaiheid echter. Zooals ge ziet, is het integendeel nogal leelijk, maar er zijn historische herinneringen aan verbonden, en dat is ook wat waard. Op het huisje is n.l. de torenspits van de afgebroken oude Haven- of Donkere Poort geplaatst, met de oude klok erin. Op den toren ziet men als windvaan een scheepje. Dit scheepje is zoo mogelijk nog belangrijker voor den historisch-schrijver van Goes dan de toren, waar het op staat. De heer Jac. de Kruyter, adjunct-archivaris van Goes, — dezelfde, aan wien wij menige der in dit artikel voorkomende bijzonderheden danken — schreef over dit scheepje:

„In vroeger tijden, toen er een open water naar de Oosterschelde bestond, was het gebouw de spijskokerij, de Stadswaterkoren-molen. Het uurwerk stond vroeger op de Havenpoort. Het scheepje werd in 1624 door F. J. Backer gemaakt, en bewaart de herinnering aan het schip „Ter Goes”, dat in 1610 voor het eerst uitzeilde, en behoorde tot de vloot, die onder aanvoering van den lateren gouverneur-generaal Pieter Both naar Oost-Indië voer. De bemanning bestond uitsluitend uit stedelingen. Deze vloot heeft het eerst Nederlandsche vrouwen naar Oost-Indië gebracht, en had het eerst verrekijkers aan boord.”

Nog een andere opmerkenswaardigheid op onze afbeelding van de Turfkade is het kleine koepelvormige huisje, dat zoo in de verte wel iets van een grootsteedsch electricisch-kabelhuisje heeft. Ge ziet het: waar de jongen tegenaanstaat. Het is het Vischafslagershuisje. Dit gebouwtje, waarvan de bestemming u door den naam niet duister wezen zal, dagteekent uit het eind van 1600. Het is bekroond met een fraaie zandsteen meermin, en hier en daar nog versierd met motieven in zandsteen. Het eigenaardigste ervan is wel de gedenksteen, die er aan den waterkant, een tamelijk eindje boven den wal is ingemetseld, en waarop een lijn de herinnering aan den vloed van 1682 bewaart. Men leest daarbij op de steen: „De linie beteykent den vloed van den 26 Januari 1682.” De meer genoemde Dr. R. A. S. Piccardt teekent hierbij aan, dat, wijl men in het onzekere was, welke der twee lijnen — die boven of die onder het inschrift — dien vloed van 1682 aanduiden zou, men algemeen aannam, dat dit de onderste wel zou zijn, terwijl de bovenste de nog tragischer overstrooming zou aanwijzen van het jaar 1806.

Een klein tippeltje-van-niets brengt ons op een aardig intiem pleintje, je zoudt zeggen: een groote gezellige binnenplaats. Dit is de Beestenmarkt. Als om het huiselijke karakter van dit pleintje te voltooien, is er middenop een aardige ouderwetsche pomp gezet: een forsche, vierkante romp van hardsteen op een groote zerkenstoep. De pomp is bekroond met een fraaie zandsteen beeldengroep, groen verweerd thans als een Florentijnsch brons. Het is een drietal jongens, met een dolfin; een der knapen heeft ook een korenschoof op den arm. Dit mooie beeldengroepje is van den beeldhouwer A. Vervoort uit de 18e eeuw. Vroeger stond deze pomp op de groote markt.

(Slot volgt).

P. KASTELEN.

Uit het Zieleleven der Dieren.

NIUWSGIERIGHEID.

ARDIG is het om de houding van een dier te volgen, wanneer het iets ongewoons waarneemt. Laatst was de loodgieter bij ons in de keuken met een snorrend brandende soldeerlamp bezig en opvallend was het gedrag onzer kat, die met opgezette ooren telkens door een deurreet ging luisteren en neuzen, belangstellend naar wat daar wel te doen was, om telkens weer verschrikt een eindje weg te vluchten en brandend van nieuwsgierigheid terug te keeren.

Zucht tot weten, vrees, brutaliteit, aarzeling, durf en veel meer nog leest men uit de houdingen der dieren tegenover het nieuwe, hun onbekende verschijnsel. Hoe dat komt?

Er is een regel, die ons tot het begrijpen van heel veel dierenhandelingen brengen kan, n.l. de daad te toetsen aan de natuurlijke levensvoorwaarden van het betrokken beest. We hebben dan achtereenvolgens na te gaan waar, waarvan en hoe het dier leeft, waar, waaraan en hoe het aan zijn einde komen kan.

Dezen weg volgend zullen we in den regel bij een dier de ontwikkeling van bepaalde zintuigen boven andere als eigenschap zijner soort kunnen vaststellen. Heeft een dier bv. goede reuk- en slechte gezichtsorganen, dan zal het een te onderzoeken voorwerp of verschijnsel in gegeven omstandigheden moeten naderen. Wat ons dus nieuwsgierigheid lijkt is feitelijk een het dier opgelegde noodzakelijkheid om te blijven bestaan of om tot bevrediging van opgewekte verlangens te geraken.

Een koe of geit zullen u eerst vanuit de weide onderzoekend aanstaren en daarop, als om kennis te maken, zich naar u toe begeven. Dit is geen nieuwsgierigheid, — waarschijnlijk zullen de betrekkelijk kortzichtige beesten u uit de verte voor hun baas houden en aan diens komst een genoeglijke gedachte verbinden, het eten van fijngebrokkelde lijnkoeken, thuisgehaald worden naar den warmen stal, of zoiets.

De bestaansstrijd leerde het in 't wild levende dier zijn vijanden zoo spoedig en zeker mogelijk waar te nemen.

Voor alles wat zijn gezicht, gehoor of reuk echter niet dadelijk indeelen kan bij de verschijnselen van gunstigen of ongunstigen aard, dus herkennen als „schon dagewesen”, legt het onmiddellijk een groote reserve, zooal geen angst aan den dag. Musschen blijven op een afstand, als ge met een bezemsteel het dreigende

Foto C. Steenbergh.

GOES. DE POMP OP DE BEESTENMARKT.

schietgebaar maakt, doch schiet ge binnen twee minuten niet werkelijk, dan hebben ze aan uw ongevaarlijk gebleken geweer eenvoudig maling. De nieuwe dingen boezemen hen wel belang in, ze boeien en prikkelen hen zoodanig soms, dat ze de voorzichtigheid uit het oog verliezen en hun eigen ondergang bewerken.

Llama's komen op elk vreemd bewegen af, dat ze waarnemen, ze worden er als 't ware heen getrokken en de manier, waarop de Peruanen llama's vangen, bestaat in het dichtbij lokken der dieren door op den rug liggend met armen en beenen te spartelen, wat deze dieren allicht zoo dicht doet naderen dat ze binnen het bereik van den lasso komen. Zeehonden, andere dieren der vlakte, zijn op dezelfde manier onder schot te krijgen. In een muizenval zonder aas raakt een al te onderzoekend muisje soms gevangen, de fluitende vogelaar lokt de vogels binnen zijn bereik, terwijl jagers met den lichtbak of visschers met een vuur aan boord van hun booten den buit lokken. Het is toch voor elk dier van belang om den aard van een voorwerp of verschijnsel even vast te stellen, om op den duur de zekerheid van zijn bestaan steeds binnen vaste grenzen te weten. Daarnaast brengt de jacht op voedsel voor tal van dieren bij dag of nacht nieuwe onderzoekingsstochten; spieden, loeren, snuffelen, neuzen, tasten, scharrelen is hun halve leven, hun aard wordt er door bepaald.

Die trek tot weten doet een tammen aap of eekhoorn, na eenige malen uit uw zak te zijn getraceerd, bij uw weerkomst dadelijk een onderzoek in uw zak instellen, wat op dezelfde gewraakte nieuwsgierigheid lijkt, welke ons als kinderen bijzonder belang deed stellen in de koffertjes of taschjes van pas aangekomen logeergasten. Gekooide apen zag men vechtend elkander verdringen voor een noestgat in den houten kooiwand, dat een blik toeliet in de aangrenzende hyenakooi. Is het niet als het gluren over ondergordijntjes van bar nieuwsgierige vrouwtjes in een klein stadje? Wat is het, dat een geit met haar oogen al onze handbewegingen van hoofd naar knie doet volgen en staren doet naar den broekzak, waarin plots een hand verdween?

Prof. Romanes heeft een aap bezeten, die uit eigen beweging zichzelf met veel moeite leerde een handvat uit een stoffer te schroeven en het er weer aan te draaien. Was dat zuivere lust tot onderzoek of slechts het hanteeren van een puzzle om er den tijd mede te dooden? In ieder geval nadert deze soort van nieuwsgierigheid den eersten graad van weetgierigheid, welke wij zelf bereikten bij het afbreken van een stuk speelgoed met verborgen werking, om te weten hoe of het gemaakt was.

G. DE GRAAF.

DE LAMMETJES VAN SINT AGNES.

SINT Agnes wordt te Rome gevierd in haar basiliek buiten de muren. Het gaat met nog al groote plechtigheid gepaard. Voor de kerkdeur vindt men de drie dingen die bij een groot Romeinsch kerkfeest nooit ontbreken: wachtende rijtuigen, smeekende bedelaars en verkoopers van devotiedingen. Roode en witte lappen hangen over de kerkpoorten heen, tot een wenk voor den voorbijganger dat er feest is. Er staan kleine kraampjes op het binnenpleintje voor het heiligdom, met typisch Romeinsch aardwerk dat de toeristen koopen, prentjes en rozenkransen voor de kerkgangers, en onder een overvloed van bonte prutsdingetjes, om kinderen zoet te houden, vooral kleine lammetjes, korfjes en mandjes met wassen schaapjes er in: dit laatste is de specialiteit van den dag.

Want Sint Agnes' dag is het feest der lammetjes.

Agnes immers wordt altijd met een lam afgebeeld, als zinnebeeld van haar onschuld: zij was nog maar een kind, toen zij haar leven liet als martelares.

Maar alleen in Rome is Agnes' feest ook werkelijk lammetjesdag!

In groote statie wordt de kerkelijke dienst gehouden door een gemijterd kardinaal. Het gouden beeld der heilige staat in den kaarsengloed op 't altaar, waarboven het Byzantijnsche mozaïk in veelkleurigen luister glinstert. De plechtigheid nadert haar einde. Het missaal wordt van rechts naar links gedragen, en gesloten. . . . En daar begint het lieve leventje!

Het orgel heeft mooi dreunen en kraken, — de muziek wordt overstemd, wordt onhoorbaar. Het is in de kerk een algemeen gestommel, een oorverdovend rumoer. De eerwaarde die het „Ite missa est" poogt te galmen, wordt niet gehoord, al is de kerk maar klein. De menschen zijn boven op hun bidstoelen gaan staan. Zij klimmen er met drie en vier tegelijk op. De achtersten dringen geweldig naar voren; de voorsten bestormen de communie-bank. Alles hijscht zich op en rekt zich uit. Het is een hopeloos pogen om verder te geraken, om hooger te komen, om beter te zien. De witte vleugelkappen der grauw-zusters raken bar in de verdrukking. Kinderen beginnen te huilen. Vrouwen gillen. Mannen brommen en dreigen. Alles stomp en dringt als bezeten. Jongens beklimmen de biechtstoelen in trossen. Het is meer een markt dan een kerk. . . . kortom: de lammetjes zijn er!

Twee gegalonneerde kosters zijn uit 't klooster de kerk binnen gekomen, ieder met een mand van wit teen in de armen. Ze komen heelhuids door de dringende menschen door, tot het altaar. In elke mand ligt een wit lammetje. Het één is gebonden en gesierd met roode, het andere met witte linten, en elk dragen ze een krans van bloemen om den hals. Ze zouden zich wel willen oprichten, maar het geeft niet, hoe ze al moeite doen. Het gedruisch in de kerk maakt ze bevreemd. Wat zien ze er onnoozel uit, met hun groote starende oogden, die bang om zich heen zien, als vreesden ze, dat ze geofferd gingen worden. Maar ze worden alleen maar gezegend vandaag! En goedige handen streelen ze in 't voorbijgaan, en ieder in de voorste rijen die ze voorbij ziet dragen, heeft een vriendelijk woord voor ze.

Het zijn de twee uitverkoren lammetjes die bestemd zijn, om de wol te leveren, waaruit de pallia bereid worden. Het pallium is een wit, wollen kleedingstuk, zonder naad, bestikt met zes zwarte kruisen van zijde. De paus zelf schenkt deze pallia aan de aartsbisschoppen, om hen — met dit zinnebeeld — te herinneren aan hun roeping als „goede herder."

De kardinaal zit wachtend op zijn troon, terwijl de korven met de lammetjes op 't altaar worden neergezet, elk aan één zijde daarvan. Eén beurt 't kopje, en poogt nog weer om los te komen. Dan legt het zijn kopje weer terug, in stille berusting. Men ziet de diertjes angstig ademen. En méér dan één in de kerk wacht nu met spanning, of ze misschien ook blaten zullen? Dat is altijd een groot moment. . . .

Maar ze liggen beiden rustig, alsof ze wel wisten hoe 't hoort.

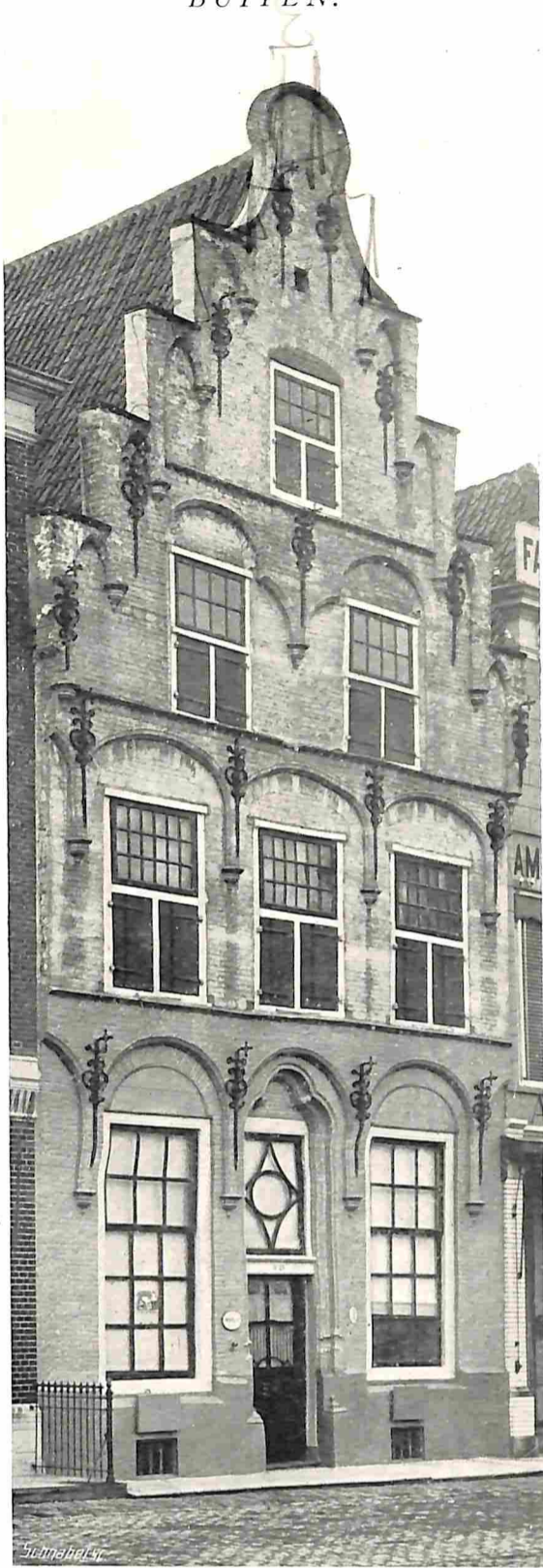

Foto C. Steenbergh.

GOES.

HET GOTHISCHE HUIS AAN DE TURFKADE.

De prelaat besprenkelt ze nu met wijwater, en zwenkt het dampend wierookvat over ze heen. Het koor zingt intuschen, maar niemand let op de gezangen. Ieder kijkt alleen maar naar de lammetjes in de teenen mandjes.

En de plechtigheid is met dezen eenvoudigen zegen afgelopen. De kosters gaan de altaartreden op en nemen de korven weer in hun armen; en weer gaan de lammetjes heen gelijk ze gekomen zijn, met hun bloemen en linten, onder het vroolijk-meewarig gemompel dergenen die ze reikhalzend nastaren.

Waar ze nu verder blijven?

O, het zijn vandaag heel bijzondere personaadjes, de lammetjes van Sint Agnes! Van de basiliek buiten de muren worden ze naar het Lateraan gebracht, als een geschenk van de kerk der feestvierende heilige aan „de kerk aller kerken," zooals de Lateraansche basiliek genoemd wordt.

Van daar begeven zich dan twee reverendissimi camerlenghi canonici naar het Vatikaan, om den paus te begroeten: en bij deze audiëntie, die in de troonzaal plaats heeft, worden de twee witte lammetjes aan den heiligen Vader aangeboden. Deze zegent de beide onnoozele diertjes. Verschillende hoogwaardigheidsbekleeders zijn daarbij tegenwoordig, en o. a. de abt der Trapistenabdij Tre Fontane, die als gewoonlijk de lammetjes geleverd heeft.

En nu worden de diertjes gebracht naar de zusters van het klooster der H. Cecilia in Trastevere. Daar worden hun banden los gemaakt en mogen ze, bevrijd, weer huppelen op de groene kloosterweide, tusschen de witte zonnetjes der madelieven en de gouden vonken der boterbloemen. En zij blijven er tot Paschen, wanneer de pallia eindelijk vervaardigd zijn uit de wol hunner witte vachten. Dan eindigt hunne mooie jeugdgeschiedenis, en worden zij schaapjes als alle andere schapen.

Dr. FELIX RUTTEN.

HET SCHIEREILAND SORRENTO.

ONGETWIJFELD is Napels een schoone en een interessante stad. Schoon alleen reeds door hare ligging en door het schilderachtige van geheel haar stratenaanzien, hetwelk een zoo typisch karakter verraadt, dat men goed zal doen niet te beproeven het elders terug te vinden;

interessant vooral, omdat het zoo een specifiek stukje Italiaansche natie is, dat zich hier heeft opeengehoopt en dat hier zich in zoovele opzichten onderscheidt van de meer noordelijke broeders en zusters van diezelfde natie. Napels is het zuidelijk Italië bij uitnemendheid; Napels geeft alleen met haar naam reeds een reisprogramma aan; maar wat zou Napels zijn zonder haar omgeving; wat zou dat reisprogramma wezen, indien het niet kon worden versierd met die heerlijke uitstapjes in de directe omgeving, welke een zeven of achtdaagsch verblijf daar in het heerlijke Zuiden tot de meest beperkte noodzakelijkheid maken!

Wanneer men in gedachten de golf van Napels aanschouwt, en aan weerszijden daarvan zich voor het oog ziet uitstrekken die landschappen, waarvan men zooveel heeft gehoord, dan maakt men zich onwillekeurig altijd den indruk alsof Napels zelf is gelegen in het midden van de schoone golf. Komt men van den kant van Griekenland of Corfu en vaart men dan de golf binnen, dan inderdaad schijnt deze indruk bewaarheid: komt men echter van Genua, dan verkrijgt men door de gewijzigde route van het binnenvaren een geografisch veel zuiverder indruk van geheel de omgeving, en ziet men eerst recht, dat niet Napels in het midden van de golf ligt, maar dat de Vesuvius met zijn eeuwige rookpluim, soms zwak, soms sterk, maar altijd zichtbaar, altijd als symboliek waarschuwend voor de geweldige machten, welke daar geheimzinnig in dien berg liggen opgesloten het rechte midden vormt.

Napels ligt aan de linkerzijde van de golf; recht tegenover Napels bevindt zich het schoonste punt van het schoonste deel harer onmiddellijke omgeving, het lieflijke Sorrento, welks naam alleen reeds een wereld van echt zuidelijke poëzie verraadt! En

als men 's avonds in Sorrento op het balkon van een dier weelderige hotels, welke alle onmiddellijk aan het blauwe water van de golf gebouwd zijn en steilrecht als het ware uit de rotsachtige kust oprijzen, gezeten is, dan ziet men tegenover zich schitteren de honderden lichtjes van de groote Napolitaansche stad, waarvan men het zeker weet, dat haar woelig leven niet ophoudt met de avonduren, maar voortduurt, men zou bijna zeggen dag en nacht, voortduren zal zoolang Napels ook Napels blijft.

De golf van Napels kent twee schiereilanden; het linksche, dat met Napels zelf begint, dat vervolgt langs het Posilippo, vanwaar men het meest dankbare panorama op de schilderachtige stad heeft; dat zich voorziet langs Bagnoli, het aardige badplaatsje, en langs het schilderachtige Pozzuoli, en dat eindigt, door smalle kanalen ervan gescheiden, in de bekoorlijke eilanden van Procida en Ischia, vooral het laatste een bezoek overwaard, al is het ook niet zoo schoon als Capri. Het rechter-schiereiland kan geacht worden te beginnen met Portici, hetwelk in den uitersten kring van het Vesuviusgebied gelegen is; het zet zich voort in Castellamare, in Meta, in Sorrento, om aan deze zijde te eindigen in het verrukkelijke, onovertroffen Capri, tegelijkertijd, dat het aan zijne andere zijde in het weldadig rustig aandoend Amalfi, tegen de golf van Salerno aan, een stukje Italiaansch landleven toont als men er geen betere vindt. Tusschen de beide schiereilanden in ligt het middenstuk van den driehoek, hetwelk geheel beheerscht wordt door de Vesuvius, welke eigenlijk gebied zich uitstrekt van Ponticelli af, langs het zich meer en meer ontwikkelend Portici, langs Herculanium en Resina, tot het bij Torre de Annunciata de Pompejaansche velden begint te naderen. Recht tegenover Resina is de ingang van de wijde golf naar zee, de Bocca Grande, en over het blauwe water dier Bocca dwaalt het oog af naar de oneindige vlakten dier zee, blauw en warm getint als het water aan de kust zelf, dikwijls in een schitterenden zonneschijn zichtbaar tot mijlen ver, dikwijls ook, zonder dat van damp of nevel sprake is, door de uitwerking van ditzelfde schitterende zonlicht op het water, tot op korten afstand aan het oog onttrokken.

Wie Napels en zijne omgeving goed wil leeren kennen, wil leeren waardeeren in al de verscheidenheid van haar schoon, zal weken noodig hebben daar te verblijven; wie althans alles gezien wil hebben wat daar in de onmiddellijke omgeving te zien valt, zal zich met een week tevreden kunnen stellen; wie een indruk wil opdoen van wat er te genieten valt dichtbij en veraf, zal met enkele dagen reeds kunnen volstaan, mits hij slechts tevoren zijn programma zorgvuldig inricht en begrijpt, dat hij met den tijd moet wekeren. Natuurlijk zal hij op den voorgrond stellen, dat hij naar de Vesuvius wil, en dat hij Pompeji en Herculanium, als het kan ook Paestum wil aanschouwen; dat hij over het schiereiland van Sorrento moet rijden en dat hij de wonderen van Capri met zijn blauwe en andere gekleurde grotten aan zijn oog wil vertoond zien. Laat hij met het laatste beginnen, en teruggaan over het schiereiland van Sorrento; hij zal dan, ook met het oog op de in Italië nu eenmaal zelden voor den reiziger op elk uur gereedstaande treinen en gereedliggende booten, de kortste route kiezen, en hij zal tevens de zekerheid erlangen, dat het schoonste, dat te genieten is, hem niet ontsnapt: het eeuwige bloeiende, het eeuwig verrukkende Capri.

De vaart naar Capri op zich zelf, met een van die kleine en toch vastliggende stoombootjes, die aan onze eigen havenstoombootjes van den Amstel of van de Maas herinneren, is een genot. Want nauwelijks is men afgevaaren van het donkere Castello, die gevangenis, die somberder, maar ook zekerder dan iets anders aan de vergane macht van het oude Napolitaansche koninkrijk herinnert, of de Napolitaansche handelsgeest uit zich reeds aan boord. Het is een lange rij van kooplieden, die in de drie uren van de vaart naar Capri langs de reizigers heentrekt, en achtereenvolgens al die kleine souvenirs aanbiedt, welke te zamen eigenlijk eene groote verzameling van prullen vormen, maar welke men nu eenmaal meeneemt en jaren daarna nog aantrekkelijk vindt, omdat zij elk voor zich herinneren aan een zoo mooi punt van den aardbodem, herinneren aan een aardig reisavontuur. Er is niemand, die voor de verleidelijkheid van zulke reis-souvenirs onbewogen blijft; de een voor de kleine, de ander voor de groote; wij zagen het ook op de vaart naar Capri, toen eene Amerikaansche, echte dochter van het land der millionairs, die alle aanvallen weerstaan had, tenslotte bezweek voor den kostbaren streng bloedkoralen, welke Napolitaansche echtheid misschien evenzeer in twijfel mocht worden getrokken als die van het kleine kroontje op het coquette beursje, dat zij in de hand hield. En terwijl men dan met het vlugge bootje over de blauwe watervlakte schiet, zet de muziek, die natuurlijk aan boord is — want wat zou Napels zijn zonder zijn muziek evenzeer als Hongarije zijn

karakter zou verliezen zonder het sombere van zijn lied — voortdurend haar origineele Napolitaansche wijsjes in, een enkele maal onderbroken door een buitenlandsch liedje, maar altijd in de Napolitaansche karakteristieke voordracht, en daardoor bijna onherkenbaar gemaakt. Nooit zal men het zoo voelen als in de golf van Napels, dat men de Santa Lucia, dat men het Addio a Napoli, dat men het O Sole Mio moet hooren in deze omgeving, door Napolitanen, aan wier echtheid, al was het alleen maar door de wijze waarop zij eene belooning voor hun zang en spel komen vragen, men niet kan twifelen, om het innerlijke dier liedjes op den rechten prijs te stellen. Zonder dat men het weet, vliegen de minuten en de kwartieren om, is Sorrento bereikt en weer verlaten, is Capri, het schoone eiland, in het gezicht. Misschien is zulk een tochtje, zelfs in het gezelschap van touristen van allerlei landaard, nog niet het minst aangename van het vele boeiende, dat Napels kan bieden!

Capri moge voor den tourist van verre het eiland zijn van de blauwe grot, waar alles inderdaad, wanneer men met moeite in de kleine schuitjes door de nauwe rotspoortige opening is binnengebracht, met een fel azuur getint is, en waar alles onder het waterazuur weerspiegelt; Capri is voor den bezoeker, die het van dichtbij beschouwt, het eiland van zonnearmté, van zonneweelde en van zonnegloed. Zoodra men aankomt bij de Grande Marine en zich met het steile funiculaire-baantje laat brengen tot naar de kleine Piazza Umberto I, waar de witte huisjes der visschersbevolking zoo grappig doen naast de enkele modern en ruimgebouwde restaurants en hotels; wanneer men daarboven een eersten blik rondom zich werpt, dan gevoelt men meer dan dat men ziet de natuurweelde, welke over dit eiland is uitgestort. Men kan het begrijpen, dat een Augustus zich hier bij voorkeur ophield, en men kan Tiberius veel van zijn zware zonden vergeven, wanneer men bedenkt, dat vooral hij de roem van dit eiland met zijn schitterende flora, met zijn schilderachtige groepen van olijven en cactussen heeft bekend, beroemd gemaakt, reeds eeuwen te voren. Waar men ook gaat, waar men den blik ook wendt, of men zich bevindt aan de steile en rotsachtig afhellende kusten dan wel in het midden van het eiland, waar aardige kleine landwegjes loopen te midden van ruïneachtige brokken muur; of men den blik laat gaan van de hoogverheven Monte Solare, aan welks voet Anacapri ligt, dan of men gestegen is tot de hoogste Villa van Tiberius — overal schittert de natuur in haar gouden onvervalschten schijn en op elke plek boeit zij door de eigene bekoring van die plek, door het nieuwe, door het onverwachte.

Als men van de Grande Marine gaat naar de Punta Tragara, waar men zulk een schilderachtig gezicht heeft op de kleine groep der twee Faraglioni, die zich à pic uit de zee opheffen als wachters voor de kust, is men gekomen aan het zuidelijkst uiteinde van het kleine, slechts 1040 H.A. oppervlakte bezittend en slechts 6400 inwoners tellende eiland; vandaar voert de weg langs de kunstmatige via Krupp met de meest schilderachtige uitzichten op zee, naar Anacapri. Aan den anderen kant kan men langs een veel meer natuurlijk gevormde, in de rotsen met treden op en neer gaande via, komen tot aan de dusgenoemde Arco Naturale, een rotsachtigen, uit de natuur gevormden boog, die in zuiverheid van lijn voor die van de beste tekenstift niet onderdoet en die in stoutheid van schepping onder het meest voortreffelijk werk zijns gelijke niet heeft. Hier kan men tot vlak aan den voet van het eiland komen, hier kan men gaan tot op de puntige rotsen, die onmiddellijk door het zee-water worden bespoeld. En van hier kan men ook, binnendoor

HET SCHIEREILAND SORRENTO.
DE HOTELS AAN DE GOLF VAN NAPELS BIJ SORRENTO.

en met steeds wisselende uitzichten op het dan daar in de diepte liggende kleine stadje Capri zelf, tusschen de olijventuinen en wijngaarden, waar de bruingetinte kinderen van het land u overmaat van druiven bieden voor bijna geen geld, gaan, langs smalle wegen, die achterwegjes onzer Hollandsche dorpen gelijk zijn, naar de villa van Tiberius, het hoogste punt van het eiland na de Monte Solare. Vandaar, vanover de reeds voor een deel verbrokkelde muren van deze mooiste en schitterendste der twaalf villa's, die Tiberius op Capri deed bouwen, kan men den blik doen wijden over de onmetelijke watervlakte, kan men zien tot diep in de golf van Salerno, kan men zien over de rotsen van het eiland heen tot aan Ischia en het uiteinde van het linksche schiereiland der golf. Hier, waar nog het beeld van dezen vreeselijken en wreeden keizer schittert in den zonneglans, waar nog de afmetingen en de bouwstoffen van zijn villa herinneren aan de weelde die er eens tentoongespreid werd, hier kan men zien hoe klein Capri eigenlijk is en hoeveel schoons het in die kleinheid bergt. En niet meer dan een 40 M. lager ziet men het kleine wijnhuisje, dat de Salto di Tiberio genoemd wordt, omdat de legende het wil, dat men daar de plaats heeft teruggevonden, vanwaar Tiberius zijn slachtoffers van een hoogte van 279 M. langs de rotsen in zee liet werpen. Nu is er alles zoo stil en zoo vredig, en toch moet men zich afvragen hoeveel verschrikkelijke drama's zich er niet hebben afgespeeld.

Terugkomend van Capri kan men Sorrento aandoen, aan wal gezet op de gebruikelijke wijze, door in een der kleine roeiboortjes, welke elk der hotels voor zich heeft, over te stappen en dan zich met de lift van het hotel, welke eerst geboord is in het rotsachtige fundament van het gebouw en zich dan door het

gebouw zelf voortzet, naar boven te laten brengen. Sorrento zelf is een lief en vriendelijk plaatsje, dat onder meer zich kan beroemen, als geboorteplaats van Tasso zijn fraaistandbeeld op de marktplaats te bezitten, en dat natuurweelde is in zijne omgeving van oranjeboomen en limonen. Maar Sorrento is het middelpunt van den beroemden weg, die bijna evenwijdig met de zee, geheel het schiereiland van Sorrento doorloopt. Feitelijk loopt deze weg maar van Castellamare tot Sorrento, maar hij zet zich van hier voort in de via Nassa, die zuidelijker naar het beroemd uitzicht van Capo di Monte en naar het aantrekkelijke Nassa Lubrense voert, onderweg zich splitsend in den zijweg, waarlangs men het bekoorlijke Amalfi kan bereiken. Doch hoezeer men op deze beide wegen veel schoons te genieten krijgt, dat deel van den weg is niets vergeleken bij de aaneenschakeling van natuurafereelen, welke de route van Sorrento naar Castellamara biedt.

(Slot volgt).

V. D. M.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH.

(Slot).

VAN den hoogen ouden toren neergedaald, hebben wij een wandeling gemaakt door de liefelijke lage tuintjes rondom den muur, aan de watergracht. Aanminnig zijn die kleine hovekens daar als groene linten om den ruigen steenborst van dien reus van 'n kasteel gestrikt. Het uitzicht op de landerijen is daar zeer liefelijk, en in den zonnedoop van den nazomerdag van ons bezoek lag het al te blaken. Een straffe blauwe lucht was als kristal zoo tintelend en fijn doorzichtig, weiden lagen als gladde groene vloeren uit, en het bekoorlijk bouquettenspel van bosschages van allerhand geboomt was schoon voor de oogen. O, de bonte verscheidenheid der boomen alomme hier in park en op wallen, en in verre en nabije groepen als bijeengetreden.... Ik herdacht den dichter, den onvergelykelijken:

Daar staan er, eerbiedwaardig grauw,
Daar staan er, derf- en duisterblauw,
Daar staan er, als een kankerblom
Zoo vierig en zoo rood weerom.
Daar zijn er, die doorwenteld staan

Van geluw-roode en groene blaân,
Den hoop gelijk, daar, 't vier in gloeit,
Bij nacht en duistre steenen broeit.
Tot braambeesrood, tot bruin geblaêr,
Met malscher nog, ontmoette ik daar;
En donker, en zoo zwart als git,
Dat schuilende in de diepten zit.

Van het voorplein wandelden wij de poort, tegenover de groote kasteeldeur liggend, door, zoo de oprijlaan in. En we kwamen aan de oude wallen terecht, de zwaarbeboomde schoone wallen. Het uitzicht vandaar is op menig punt al zeer voortreffelijk. Weidsche vergezichten sturen een fijn lijnenspel over den verren tintelend blauwen hemel. Op den voorgrond strekt zich golvend het land uit. Boomen staan ernstig bijeen. Huisjes liggen eenzaam her en der verspreid of zijn als saamgekropen — vriendelijke schuchtere wezentjes — in angst voor die weidsche machtige wereld van landschappen zoo wijd het oog reikt. Niet ver is Emmerik. Zoo in de zon heerlijk verlicht, lijkt het als door een vergrootglas dichterbij getrokken dan het in werkelijkheid wel is. Machtige huizenblokken, ranke kerketorens, hooge fabrieksschoorsteenen reiken opwaarts. En waar men ook verder nog heen ziet, het is alles rijkdom en lieflijkheid naasteen. Vanaf de oprijlaan hadden wij eens omgeblikt naar de rentmeesterswoning; dat rustig oudmodisch gebouw lag daar te midden van het zwaar geboomte, bekoorlijk door de zon beschenen, als in een gekapte open-plek in een woud. Dan verderop wandelend, kregen wij de oude brouwerij met haar warmrooden baksteenmuur, haar ranke dakbedekking en geheimzinnige venstertje op de meest schilderachtige wijze te

zien. Ze lag daar als in een nest van groen, en in het achterplan doemde als een bedreiging de vervaarlijke kasteeltoren op.

Niet on aardig was het ook op onze wandeling later, het kasteel van den oostelijken of achterkant eens te zien. Wij stonden er zoo dicht bij, dat de toren achter het huis schuil ging, en veel van de statigheid die het kenmerk van het slot aan de voorzijde is, ontbrak thans. Een min of meer plompe halve-zeshoek, een van alle versierselen ontdaan gebouw, lag daar voor ons. Het geel met zijn drie regelmatigte vakken vol vensters meer op 'n reusachtig klooster of een dergelijk gesticht. Men vraagt zich onwillig

af, wat graaf Oswald's bedoeling geweest mag zijn met den bouw van een huis met zulke geweldige afmetingen. Het is bekend dat het noch toentertijd noch daarna door de heeren van Berg bewoond werd. Geruimen tijd heeft het ledig gestaan. In de eerste helft der negentiende eeuw was er gedurende een veertigtal jaren een seminarie voor Katholieke geestelijken in gevestigd. In later jaren werd het ook bij gedeelten verhuurd. De Haarlemsche schilder H. L. Koster, het meest bekend door zijn weergaven van bloembollenvelden, woonde o.a. ook jaren in het kasteel, en heeft in dien tijd verscheidene teekeningen van het slot zelf en de schilderachtige gebouwen gemaakt. Geruimen tijd stond devorstelijke ruimte onbenut.

Het is goed, te bedenken, hoe thans een nieuwe eigenaar zich beijvert om aan het oude edele gebouw, dat te lang daar nutteloos of ten deele nutteloos lag, weder eene bestemming te geven. Het indrukwekkende huis wordt van boven tot onder gerestaureerd, en, waar zulks maar eenigszins mogelijk was, in de lijn van het oude; waar maar eenigszins doenbaar zijn de later aangebrachte misvormingen en wansmaak eruit gejaagd, en de zoo vermooide en verruimde vertrekken tot nieuw leven gewekt. De leegheid, de doodsheid eruit gedreven, en daarvoor in de plaats komt met het heerlijke daglicht, dat door de thans wijdopen luiken naar binnen vloeit, leven en vertier het oude ontzagwekkende huis binnen. Zoo is het goed, zoo is de oude Schoonheid niet meer een zonderlinge bezienswaardigheid, maar een gemeenzaam, een innig iets, waarmee hier hedendaagsche menschen dagelijks verkeer, leerend haar zoo meer en meer lief te hebben....

En ik, de bezoeker van èenen dag, ik behield zoo van het geweldige huis een herinnering niet slechts van macht en grootsheid, doch eene van een zekere vriendelijkheid tevens. K.

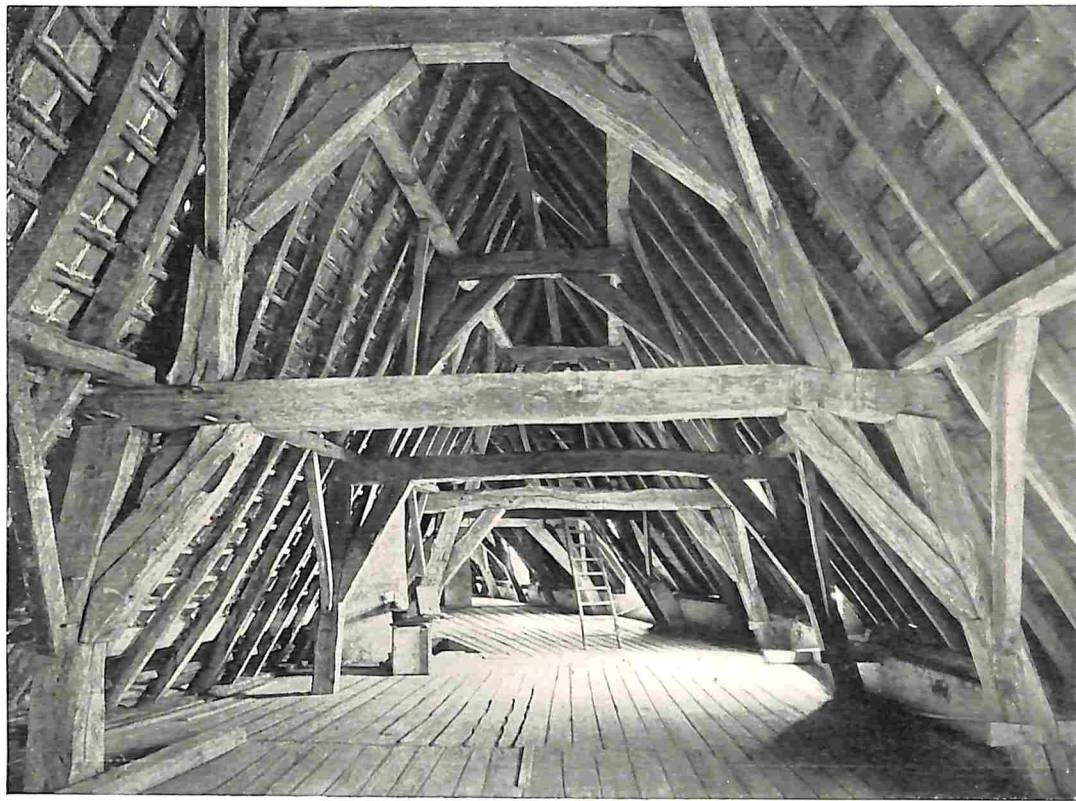

Foto C. Steenbergh.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH. DE UILENZOLDER VAN HET KASTEEL.

WILDE DIEREN, DIE IK GEKEND HEB

4) DOOR E. THOMPSON SETON.
SILVERSPOT.

HET VERHAAL VAN EEN KRAAI.

I.

HOE velen van ons hebben wel ooit een wild dier leeren kennen! Met kennen bedoel ik niet ze een paar keer zien, of er een in een kooi hebben, maar werkelijk kennen een langen tijd, in zijn wilden staat, en daardoor een inzicht in zijn aard en zijn levensgeschiedenis krijgen. De moeilijkheid zit er gewoonlijk in om het eene dier van het andere te onderscheiden. De eene vos of kraai lijkt zóóveel op de andere, dat we er niet zeker van kunnen zijn, dat het heusch dezelfde is als wij hem weer tegenkomen. Maar een heel enkelen keer verschijnt er een dier, dat sterker of wijzer dan zijn soortgenooten is, dat een groot leider wordt, die, zooals wij zouden zeggen, een genie is, en als hij buitengewoon groot is of het een of ander kenteken heeft, waardoor de menschen hem kunnen onderscheiden, wordt hij spoedig in de streek bekend, en toont ons aan, dat het leven van een wild dier veel meer bewogen kan zijn dan dat van vele menselijke wezens en veel belangwekkender.

Tot deze dieren behoorde Courtant, de wolf met den afgeknotten staart, die de schrik was van geheel Parijs in het begin van de veertiende eeuw; Clubfoot, de kreupele grijze beer, waarvan nog steeds ontzettende verhalen in omloop zijn in het San Joaquin dal in Californië; Lobo, de koningswolf in Mexico, die vijf jaar achtereen elken dag een koe doodde, en de Seoneesche panter, die in minder dan drie jaar bijna driehonderd menschen doodde — en ook zoo'n bijzonder dier was Silverspot, wiens geschiedenis, zoover als ik die te weten heb kunnen komen, ik hier in het kort vertellen zal.

Silverspot was niemand anders dan een wijze oude kraai; hij had zijn naam te danken aan een zilverachtig-witte vlek tusschen een van zijn oogen en zijn snavel, en door deze vlek kon ik hem van andere kraaien onderscheiden, waardoor het mij gelukte wat van hem te weten te komen.

De lezer moet dan weten, dat kraaien onze slimste vogels zijn: zelfs zegt men in het Engelsch „zoo wijs als een oude kraai,” en die uitdrukking is niet zonder grond. Kraaien kennen de waarde van organisatie, en zijn even goed gedruild als soldaten — heel wat beter zelfs dan sommige soldaten, want kraaien hebben altijd dienst, voeren altijd oorlogen, zijn altijd van elkaar afhankelijk voor hun leven en veiligheid. Hun leiders zijn niet alleen de oudste en wijste van den troep, maar ook de sterkste en de dapperste, want zij moeten te allen tijde gereed zijn om alleen door hun kracht een opstandeling of oproerling tot de orde te roepen. De jonge kraaien, en zij, die geen bijzondere gaven hebben, vormen de gewone soldaten.

De Oude Silverspot was de leider van een grooten troep kraaien, die hun hoofdkwartier bij Toronto, in Canada, in Castle Frank hadden, een met dennen begroeiden heuvel ten noord-oosten van de stad. Deze troep bestond uit ongeveer tweehonderd kraaien, en om redenen die ik nooit begrepen heb, nam hij nooit in grootte toe. In zachte winters bleven zij in de buurt van de Niagara-rivier, maar in koude winters gingen zij veel zuidelijker. Elk jaar in de laatste week van Februari verzamelde de Oude Silverspot zijn volgelingen en trok moedig het open water van veertig mijl breed over, dat tusschen Toronto en de Niagara ligt; hij ging echter niet in één rechte lijn, maar altijd langs een bocht naar het Westen, waardoor hij den bekenden Dundas berg in 't oog hield, tot dat de met dennen-bedeekte heuvel zelf in 't zicht kwam. Ieder jaar kwam hij daar met zijn troep aanzetten, en vestigde zich dan voor een week of zes op den heuvel. Iederen morgen trokken de kraaien er in drie troepen op uit om proviand op te doen. Eén troep ging naar het zuid-oosten, naar de Ashbridge Baai. Eén

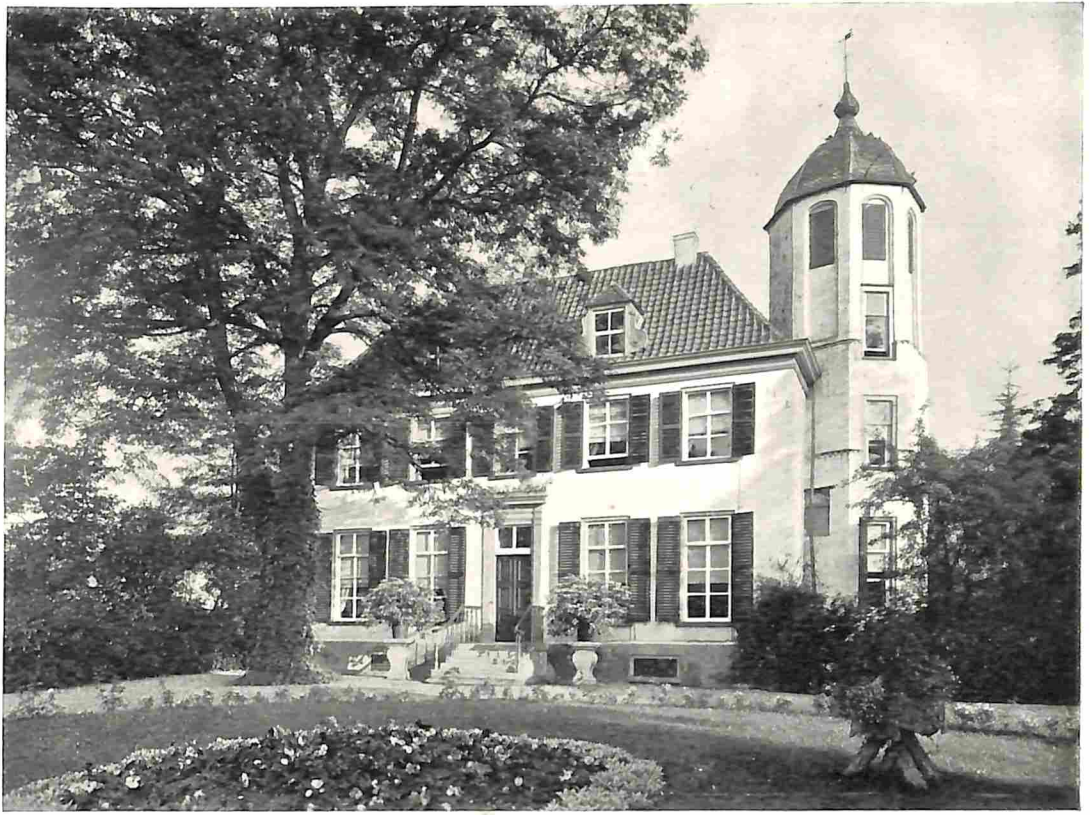

Foto C. Steenbergh.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH.
DE BOETSELAERSBURG TE 'S HEERENBERG.

ging er naar het noorden, den Don op, en één, de grootste, ging in noord-westelijke richting, naar een ravijn. Deze laatste werd door Silverspot in hoogst eigen persoon aangevoerd. Wie de andere troepen aanvoerde, heb ik nooit te weten kunnen komen.

Op kalme ochtenden vlogen zij hoog in de lucht, recht op hun doel af. Als er echter veel wind was, vloog de troep laag en volgde het ravijn om er door beschut te worden. Uit mijn vensters had ik het uitzicht op het ravijn; zóó kwam het dat ik, in 1885, voor het eerst dien ouden kraai opmerkte. Ik was pas kort geleden in die buurt komen wonen, maar een oude bewoner zeide toen tegen mij: „daar heb je dien ouden kraai weer, die nu al meer dan twintig jaar in het ravijn op en neer vliegt.” De eenige kans om hem te zien was in het ravijn, en daar Silverspot standvastig bij zijn oude route bleef, hoewel deze nu met huizen bebouwd was en er bruggen over heen gebouwd waren, leerde ik hem goed kennen. Twee keer per dag in Maart en gedeeltelijk in April, en dan weer laat in den zomer en in het najaar kwam hij telkens weer voorbij en gaf mij de gelegenheid zijn bewegingen gade te slaan en zijn bevelen tot zijn troep te hooren, en zoodoende begon ik langzamerhand in te zien dat, hoewel zij maar een klein volkje zijn, kraaien zéér verstandige dieren mogen heeten, een soort vogels met een taal en een maatschappij, die in vele van de voor-

Foto C. Steenbergh.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH.
DE OUDE BROUWERIJ BIJ HET KASTEEL.

naamste punten wonderlijk veel overeenkomst heeft met die van den mensch, en in sommige opzichten veel beter ingericht is.

Eens op een dag, toen er veel wind was, stond ik op de hooge brug, over het ravijn, toen de oude kraai aan 't hoofd van zijn langen, ver-uit elkaar vliegenden troep, in de richting van hun verblijfplaats aan kwam vliegen. Op een afstand van een halve mijl hoorde ik het tevreden „*Alles in orde, ga maar voort!*” zooals wij zouden zeggen, of zooals hij 't zei, en zooals ook zijn luitenant in de achterhoede van den troep het herhaalde:

N°. 1.

Zij vlogen heel laag, om uit den wind te blijven, en moesten een weinig omhoog gaan om de brug over te vliegen, waarop ik stond. Silverspot zag mij dat staan, en dat ik hem nauwkeurig gade sloeg, vond hij niets prettig. Hij hield zijn vlucht in en riep „Pas op,” of

N°. 2.

en steeg veel hoger in de lucht op. Toen, ziende dat ik niet gewapend was, vloog hij op een hoogte van ongeveer zeven meter over mijn hoofd heen, en zijn volgelingen deden elk op hun beurt hetzelfde, en daalden weer tot de vroegere hoogte, toen zij de brug voorbij waren.

Den volgenden dag stond ik op dezelfde plaats, en toen de kraaien naderbij kwamen, wees ik met mijn wandelstok naar hen. De oude kraai riep dadelijk „*Gevaar*”

N°. 3.

en steeg een twintig meter hoger dan te voren.

Toen hij gezien had, dat het geen geweer was, waagde hij het over mij heen te vliegen. Maar op den derden dag nam ik mijn geweer mee en onmiddellijk riep hij uit: „*Groot gevaar — een geweer.*”

N°. 4.

Zijn luitenant herhaalde den kreet, en alle kraaien begonnen steeds hoger te vliegen en zich te verspreiden, tot zij buiten het bereik van een gewerschot waren, en zoo gingen zij veilig over mij heen, weer neerdalende naar het beschutte dal toen zij goed en wel buiten mijn bereik waren.

Een anderen keer, toen de lange, ver uit elkaar vliegende troep uit het dal kwam, zette een havik met rooden staart zich neer op een boom dichtbij hun voorgenomen route. De leider riep uit: „*Havik, havik,*”

N°. 5.

en hield zijn vlucht in, evenals iedere kraai die nader kwam, totdat zij alle op een dichten hoop bij elkaar waren. Toen, niet langer

bevreesd voor den havik, gingen zij verder. Maar toen ze een kwart mijl afgelegd hadden verscheen er onder hen een man met een geweer en de kreet „*groot gevaar — een geweer, een geweer; redt je,*”

N°. 6.

maakte dat zij zich direct verspreidden wijd en zijd en zoo hoog vlogen, dat zij buiten het bereik van een schot waren. Ik leerde nog vele andere commando's van hem kennen in den tijd, dat ik hem gadesloeg, en bemerkte dat soms een klein verschil in geluid een groot verschil in beteekenis uitmaakt. Terwijl bij voorbeeld no 5 beteekent „*havik,*” of een of andere groote, gevaarlijke vogel, beteekent dit:

N°. 7.

„*draai om,*” blijkbaar een combinatie van no. 5, waarvan het voornaamste motief „*gevaar*” is, en no. 4, dat voornamelijk „*terugtrekken*” beteekent, en wat nu volgt is niets dan een „*goedendag*” tot een kameraad in de verte:

N°. 8.

Het volgende wordt gewoonlijk tot den troep geroepen, en beteekent „*opletten*”:

N°. 9.

In het begin van April ontstond er een opschudding van belang bij de kraaien. Zij schenen een nieuwe reden tot groote drukte te hebben. Zij brachten den halven dag te midden van de dennen door, inplaats van van den ochtend tot den avond op zoek naar voedsel uit te trekken. Bij groepjes van twee of drie tegelijk kon men ze elkaar na zien zitten, en van tijd tot tijd vertoonden zij hun kunsten door allerlei waagstukken in het vliegen. Eén van hun geliefkoosde spelen was om plotseling van een groote hoogte naar beneden te schieten naar den een of anderen rustig zittenden kameraad, en op een haarbreedte van hem verwijderd, juist vóór hem te raken, om te draaien en weer zóó gauw hoog de lucht in te vliegen, dat de vleugels van den opstijgenden vogel suisden als het geluid van in de verte rommelenden donder. Soms boog een kraai zijn kop naar beneden, zette zijn veeren recht overeind, en dicht op een ander toekomend, maakte hij een rochelend geluid, zooiets als

N°. 10.

Wat had dit allemaal te beduiden? Ik kwam er spoedig achter. Zij waren aan 't hofmaken en aan 't paren. De mannetjes vertoonden hun kunst in 't vliegen en lieten hun stemmen hooren aan de wijfjeskraaien. En dit moet wel erg op prijs gesteld zijn, want zoowat half April waren zij alle gepaard en hadden zich over het heele land verspreid voor de huwelijksreis, de sombere oude dennen van Castle Frank eenzaam en verlaten achter latend.

BOERENWIJSHEID.

- Alle vrijers zijn rijk, alle bedelaars arm.
- Je hoort hier nooit eens wat nieuws!
- zei de boerin en ze huurde een oude vrijster als meid.
- Wie zijn oogen niet open doet moet zijn geldbuidel open maken.
- Wie al te vriendelijk is heeft iemand bedrogen of wil iemand bedriegen.
- Honden en grootelui maken geen deuren achter zich dicht.
- Wie in 't riet zit kan goed fluitjes snijden.
- Wie gerust wil sterven make zijn goed aan de rechte erven.
- Met een gehuurd paard en een geleende zweep gaat het gauw.
- Iedere duizend guldens brengen nieuwe gierigheid mede.
- Andermans schotel lijkt altijd vetter.

Foto C. Steenbergh.
EEN HERINNERING AAN DEN SNEEUWVAL IN DE AFGELOOPEN WEEK.
BOOMEN IN HUN SPROOKJESACHTIG SNEEUWKLEED VOOR OUDE PAKHUIZEN
AAN DE OUDE SCHANS TE AMSTERDAM.